Piątek, 17 maja 1935 - Nr. 115 - Cena 15 gr
(Pismo wychodzi w dniu datowania)

Dzień Pomorski

12 stron
Rok VII

ORAZ WYDAWNICTWA: DZIEŃ BYDGOSKI - DZIEŃ GRUDZIĄDZKI - GAZETA GDAŃSKA - GAZETA MORSKA
DZIEŃ TCZEWSKI - DZIEŃ KUJAWSKI - GAZETA MOGILEŃSKA : — : — : —: —: —

Redakcja i Administracja: Toruń, ul. Bydgoska 56. — Telefony redakcyjne: 10-91 ogólny (czynny w dzień i w nocy), 10-92 sekretarz redakcji, 10-93 redaktor naczelny. Telefony administracyjne: 10-94 biuro administracji, 10-95 kierownik administracji, 17-48 filja miejska administracji. Filja Administracji: Królowej Jadwigi nr. 12/14, wejście od ul. Małe Garbary nr. 2. — Konto czekowe P. K. O. 160-315.

Stolica przygotowuje się do pożegnania prochów Wodza

Czerń na gmachach i przygnębienie w sercach mieszkańców

Warszawa, 16. 5. (PAT.) Przez cały dzień dzisiejszy w stolicy odbywały się manifestacje żałobne. Na mieście czynione są ostatnie przygotowania do jutrzejszego pogrzebu. Z gmachów publicznych i domów prywatnych powiewają czarne flagi. Okna wystaw sklepowych przybrane zostały czernią. Wszędzie widnieją portrety, lub popiersia Marszałka, otoczone krepą.

Na placu Marszałka Piłsudskiego przed grobem Nieznanego Żołnierza płoną znicze. Po obu stronach na tle czarnej materji, która pokrywa arkady, zwisa olbrzymia chorągiew o barwach narodowych. Na placu Teatralnym gmach Teatru Wielkiego został przybrany czernią. Na wysokości pierwszego piętra płoną znicze.

W mieście, na ulicach i w tramwajach panuje nastrój niezmiennie poważny. Na twarzach widać przygnębienie. W ciągu dnia dzisiejszego szereg organizacyj i związków odbył w zamkniętych lokalach uroczyste posiedzenia żałobne ku czci Marszałka.

Na ulicach, prowadzących na plac Zamkowy i do katedry, zbierają się w dalszym ciągu tysiączne rzesze ludności, pragnącej oddać ostatni hołd Wodzowi.

Ostatnia defilada na Polu Mokotowskiem

Wielki napływ uczestników z całego kraju i zagranicy

Warszawa, 16. 5. (PAT.) Olbrzymie rozmiary wczorajszego konduktu żałobnego wskazują, że niema takich trybun w Warszawie, które mogłyby pomieścić chociażby wszystkie delegacje, przybywające z różnych stron kraju. Dlatego też **liczbę kart wstępu na trybuny na Pole Mokotowskie bardzo ograniczono.** Będą one udzielane przeważnie tylko najwybitniejszym delegacjom organizacyj społecznych, które w zwartych szeregach zajmą miejsca na polu Mokotowskiem na przestrzeni po przeciwnej stronie trybun.

Środkowa trybuna z miejscem p. **Prezydenta Rzplitej** zajęta będzie przez **marszałków Senatu i Sejmu i innych najwyższych dostojników.** Z lewej strony tej trybuny zasiądą **nadzwyczajne delegacje państw obcych** oraz miejscowy **korpus dyplomatyczny.** Po obu stronach loży p. Prezydenta Rzplitej zasiądzie **duchowieństwo,** dalej przedstawiciele **Akademji Literatury, Akademji Umiejętności i senaty akademickie.**

Jedna trybuna będzie zajęta przez **Senat i Sejm,** przedstawicieli władz państwowych i samorządowych. Jedna z trybun będzie zarezerwowana **dla weteranów 1863 r.,** dla Rodziny Wojskowej, jedna wreszcie dla delegatów stowarzyszeń, związków i organizacyj społecz.

Wejście na Pole Mokotowskie możliwe będzie tylko za kartami wstępu, które posiadać muszą wszyscy, biorący udział w kondukcie pogrzebowym. Wszelkie zapytania w sprawie kart wstępu na Pole Mokotowskie ze strony organizacyj i instytucyj społecznych należy kierować do Komisarjatu Rządu na miasto stoł. Warszawę.

Warszawa, 16. 5. (PAT.) W ciągu nocy ubiegłej i dnia dzisiejszego zarząd miejski w porozumieniu z władzami wojskowemi i Komisarjatem Rządu przeprowadził na Polu Mokotowskiem **wszystkie konieczne prace** techniczne terenowe i budowlane do jutrzejszej rewji. Brygady robotników miejskich przełożyły na przestrzeni kilkuset metrów bruk, zbudowały barjery od strony Mokotowa, wzniosły podwyższenie, na którem stanie **laweta armatnia z prochami Marszałka.** Wzdłuż trasy, prowadzącej od ulicy Topolowej do podwyższenia, ustawiono maszty z flagami.

Delegacje państw obcych przybywają do Warszawy

(o) Warszawa, 16. 5. (Tel. wł.). W ciągu dnia dzisiejszego przybyły do Warszawy delegacje państw obcych na uroczystości pogrzebu Marszałka Piłsudskiego.

O godz. 10 rano na lotnisko przybyła delegacja czechosłowacka w składzie: min. wojny gen. Bradicz jako reprezentant prezydenta Massaryka oraz delegaci armji insp. generalny, gen. Sirowy, szef lotnictwa gen. Fajfer, zast. szefa sztabu generalnego, gen. Neuman oraz 6 wyższych oficerów. Na lotnisku delegację powitał gen. insp. sił zbrojnych gen. Rydz-Śmigły w towarzystwie kier. Min. Spr. Wojsk. gen. Kasprzyckiego, szefa sztabu gł. gen. Gąsiorowskiego, dowódcy O. K. gen. Jarnuszkiewicza oraz szeregu wyższych wojskowych.

Reprezentanci armji czechosłowackiej przeszli przed frontem kompanji honorowej piechoty, a orkiestra wojskowa podniosła tylko do ust instrumenty muzyczne.

Wieczorem na dworzec główny przyjechali: marszałek Petain jako reprezentant armji francuskiej w otoczeniu dwóch generałów i 6 oficerów, delegat króla Wielkiej Brytanji feldmarszałek Cavan w towarzystwie adjutanta i adjutant króla Leopolda belgijskiego gen. Termonia.

Wysiadających z wagonu salonowego dygnitarzy państw obcych powitał gen. Rydz-Śmigły w otoczeniu wyższych oficerów i przedstawicieli dyplomatycznych oraz wojskowych tych państw.

Ponadto w ciągu dnia przybyły delegacje: austrjacka, łotewska, estońska, finlandzka, włoska, jugosłowiańska, węgierska, bułgarska i rumuńska.

Prawdopodobnie gen. Goering w otoczeniu delegacji niemieckiej przybędzie jutro rano.

W Łodzi stanie Bibljoteka im. Marszałka Piłsudskiego

Przemysł włókienniczy przeznaczył na ten cel 500 tys. zł

Łódź, 16. 5. (PAT). Celem złożenia hołdu Wskrzesicielowi Państwa Polskiego dla uczczenia Jego pamięci zarząd Związku Przemysłowców włókienniczych w Państwie polskiem na nadzwyczajnem posiedzeniu jednogłośnie uchwalił zadeklarować złotych pół miljona na budowę w Łodzi gmachu bibljoteki publicznej imienia Józefa Piłsudskiego oraz zaapelować do najszerszych sfer przemysłowców i handlowców m. Łodzi, aby przyłączyli się do tej akcji.

Samorząd stołeczny przeznaczył miljon na pomnik Marszałka

Zarząd miejski m. Warszawy postanowił powołać stołeczny komitet obywatelski uczczenia pamięci zmarłego Wodza Narodu i Pierwszego honorowego Obywatela stolicy oraz uchwalił PRZEZNACZYĆ NA BUDOWĘ POMNIKA MARSZAŁKA W STOLICY JEDEN MILJON ZŁOTYCH oraz otworzyć specjalny rachunek w PKO., na który będą przekazywane zgłoszone na ten cel ofiary.

Stolica Jagiellonów w powodzi czarnych flag

Kraków, 16. 5. (Pat). Czynione są gorączkowe przygotowania do sobotnich uroczystości pogrzebowych. Miasto udekorowane zostanie wyłącznie flagami czarnemi. Jedynie na gmachach rządowych powiewać będą flagi państwowe, opuszczone do połowy masztu pokryte krepą.

Dziś rozpoczął się masowy zjazd uczestników uroczystości pogrzebowych. Wszystkie pociągi zarówno zwyczajne jak i nadzwyczajne przyjeżdżają przepełnione. Sprawnie działający komitet kwaterunkowy zapewnia odpowiednie pomieszczenia uczestnikom.

Oficjalny program uroczystości pogrzebowych w Krakowie

Z dworca na Wawel — Hołd włościan — Powszechne milczenie w chwili składania trumny w krypcie

Kraków, 16. 5. (PAT.) Wydano oficjalnie komunikat, zawierający wytyczne programu uroczystości żałobnych w Krakowie. W godzinach nocnych i porannych w sobotę dnia 18 bm. przyjedzie do Krakowa **pociąg z p. Prezydentem Rzplitej, Rządem i przedstawicielami państw obcych.** Przyjazd pociągu **ze** zwłokami nastąpi **około godz. 8 rano.**

Uroczystości rozpoczną się o godz. 8 rano. Trumna ze zwłokami wyniesiona będzie przez jedno z wyjść dworca głównego i zostanie **złożona na lawecie.** Przed dworcem kolejowym ustawi się **bataljon honorowy wojska, duchowieństwo, delegacje Sejmu i Senatu, uniwersytetów, Akademji Umiejętności i Akademji Literatury, sądownictwa itd.**

Z chwilą, gdy osoby i grupy, zebrane przed dworcem kolejowym przejdą ze zwłokami pochodem wyznaczoną trasą, włączą się do tego pochodu dalsze grupy, znajdujące się u wylotu ulicy Lubicz. Gdy pochód znajdzie się w Rynku, odegrane będą **hejnały z wieży Marjackiej.** U stóp Wawelu od strony wejścia, gdzie stoi pomnik Kościuszki, trumna ze zwłokami będzie **zdjęta z lawety i przeniesiona na ramionach oficerów do katedry.**

Wzdłuż całej trasy **szpaler będzie tworzyło wojsko.** Od podwórza Wawelu do stóp pomnika Kościuszki ustawiony będzie szpaler **chłopów w strojach ludowych,** część ich ustawi się również koło pomnika Kościuszki. Reszta ludności wiejskiej zgrupuje się u podnóża Wawelu.

Do katedry wejdą tylko najwyższe osobistości oraz rodzina Marszałka Piłsudskiego. Po ukończeniu nabożeństwa w katedrze, dostojnicy udadzą się do apartamentów zamkowych celem **złożenia kondolencji p. Prezydentowi Rzeczypospolitej.** Od tej chwili rozpocznie się przed ustawioną na katafalku trumną przemarsz organizacyj społecznych celem złożenia hołdu Marszałkowi.

O godz. 18 katedra **zostanie zamknięta,** a o godz. 19 nastąpią egzekwje, poczem odbędzie się **przeniesienie zwłok do krypty** przy udziale najszczuplejszej liczby osób, t. j. rodziny Marszałka, p. Prezydenta Rzplitej i Rządu. Artylerja wówczas odda 101 strzałów armatnich, zadzwonią wszystkie dzwony w mieście i w tym momencie **zamrze ruch.** Wszyscy staną **z odkrytemi głowami.**

Wkońcu odegrany będzie hymn państwowy i marsz „Pierwszej Brygady". Wzdłuż trasy ustawione będą megafony celem informowania ludności na poszczególnych odcinkach o przebiegu uroczystości żałobnych. Pozatem komunikat przewiduje dokładny porządek pochodu żałobnego na Wawel.

Na czele Zw. Legjonistów pomaszeruje w kondukcie I. kompanja kadrowa

Warszawa, 16. 5. (Pat). Dowódca kompanji kadrowej a obecny kierownik Ministerstwa Spraw. Wojsk. generał brygady Tadeusz Kasprzycki zarządził na dzień 18 maja br. zbiórkę wszystkich żołnierzy 1 kompanji kadrowej w Krakowie celem udziału w uroczystościach pogrzebowych śp. Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego.

Zbiórka ta nie dotyczy tych żołnierzy kompanji kadrowej, którzy z racji obecnych swoich stanowisk mają oficjalne miejsce w kondukcie. Kompanja kadrowa pomaszeruje w szeregu zwartym w kondukcie na czele Związku Legjonistów.

Karpaty w ogniu żałobnych ognisk

Lwów, 16. 5. (PAT.) Wzdłuż całych Karpat na wszystkich szczytach w dniu pogrzebu Marszałka Piłsudskiego zapalone będą wielkie ogniska.

Prezydenta Roosevelta reprezentuje na pogrzebie ambasador w Moskwie Bullitt

Moskwa, 16. 5. (Pat). Ambasador Stanów Zjednoczonych w Moskwie Bullitt otrzymał osobiście polecenie prezydenta Roosevelta, aby reprezentował jego osobę na pogrzebie Marszałka Piłsudskiego.

Ambasador Bullitt w towarzystwie sekretarza osobistego i radcy ambasady Żmigrodzkiego wyleciał samolotem do Mińska, skąd specjalnym pociągiem wyjedzie do Warszawy.

Gen. Thommee na warcie honorowej przy trumnie

Dowódca O. K. 8 generał Thomme dnia 14 maja br. wyjechał do Warszawy i **złożył hołd zwłokom śp. Marszałka Józefa Piłsudskiego** oraz kondolencję rodzinie. Dnia 15 maja br. p. generał Thommee **trzymał wartę honorową przy trumnie śp. Marszałka Piłsudskiego w Belwederze;** obecnie powrócił do Torunia i objął urzędowanie.

Reprezentanci Pomorza na pogrzeb Marszałka

Wielka manifestacja żałobna w Toruniu

Od zmierzchu już plac Starego Rynku cały zapełniły tłumy publiczności. Dookoła gmachu ratusza ustawiać się zaczęły kolejno jeden za drugim w sześciu rzutach poczty sztandarowe organizacyj nietylko toruńskich, ale przybyłych umyślnie z całego terenu województwa pomorskiego.

O zmierzchu zabłysły nad niemi ognie pochodni, płonących w rękach trzymających straż harcerzy i oddziałów szkolnych P. W.

Wzdłuż południowej połaci rynku oraz przez całą długość trasy, którą miał przejść pochód, odprowadzający na dworzec-miasto delegację, odjeżdżającą do Warszawy, ustawiły się szpalerami po obu stronach ulicy dzieci szkół powszechnych w liczbie conajmniej 6000. Wiele z nich trzymało w dłoniach owite kirem portrety Marszałka. Inne trzymały również w żałobne wstęgi przybrane sztandary i flagi państwowe.

Wreszcie o godz. 20 i pół wyruszył ze Starego Rynku długi pochód, który jak wąż przewijał się ulicą Szeroką, Św. Jadwigi, Św. Katarzyny i plac ku pomnikowi Marszałka Piłsudskiego.

Tu przystanęły szeregi. Dookoła pomnika zgrupowały się przedstawicielstwa wszystkich organizacyj. Naprzeciw stanęły poczty sztandarowe w liczbie 183-ch, z których 25 sztandarów reprezentowało związki podoficerów rezerwy.

W uroczystem milczeniu stanęła przed pomnikiem mająca odjechać na uroczystości żałobne w Warszawie i w Krakowie, delegacja społeczeństwa Ziemi Pomorskiej. A więc panowie:

Wojewoda Pomorski p. Stefan Kirtiklis, Starosta Kraj. Łącki, prezes Okręgu Pomorskiego Związku Legjonistów mgr. Schab, prezydent m. Torunia Bolt, naczelnik Zgrzebniok, jako komendant pocztów sztandarowych, Lech Schedlin-Czarliński, prezes Pomorskiego Towarzystwa Rolniczego, prezes Izby Rolniczej Donimirski, prezydent m. Grudziądza Włodek, jako prezes Związku Miast, wicedyrektor Kolei Państwowych inż. Getler-Girtler, imieniem KPW. i LOPP., kpt. Korczewski — komendant Okr. 8 Związku Strzeleckiego, prezes Związku Powiatów dr. Siudowski, prezes Izby Rzemieślniczej Jakubowski, burmistrz m. Wejherowa Bolduan na czele delegacji Kaszubów-rybaków, w której skład weszli Ferdynand Pieper z Jastarni, Wincenty Lisakowski z Jastarni, Antoni Konkel z Borów i Emil Konkel z Kuźnicy, prezes Tor w imieniu Izby Przemysłowo-Handlowej w Gdyni, ks. dziekan Kozłowski z Torunia jako przedstawiciel duchowieństwa, prezes Marchlewski imieniem Związku Towarzystw Kupieckich w Grudziądzu, radni dr. Dzius i Więckowiak jako przedstawiciele miasta Gdyni, adwokat Tomaszewski z Torunia, Zofja Wasilewska z Rodziny Wojskowej, Marja Dalkowska z Rodziny Rezerwistów, P. Kowalska z Przysposobiena Wojskowego Kobiet do Obrony Kraju, Emilja Parczewska z Koła Gospodyń Wiejskich, Józef Rychlewski ze Związku Młodych Narodowców; Kazimierz Krupka, kierownik wojewódzki Organizacji Młodzieży Pracującej (O. M. P.), dr. Gaszkowski ze Starogardu i H. Tetzlaff, redaktor naczelny „Dnia Pomorskiego".

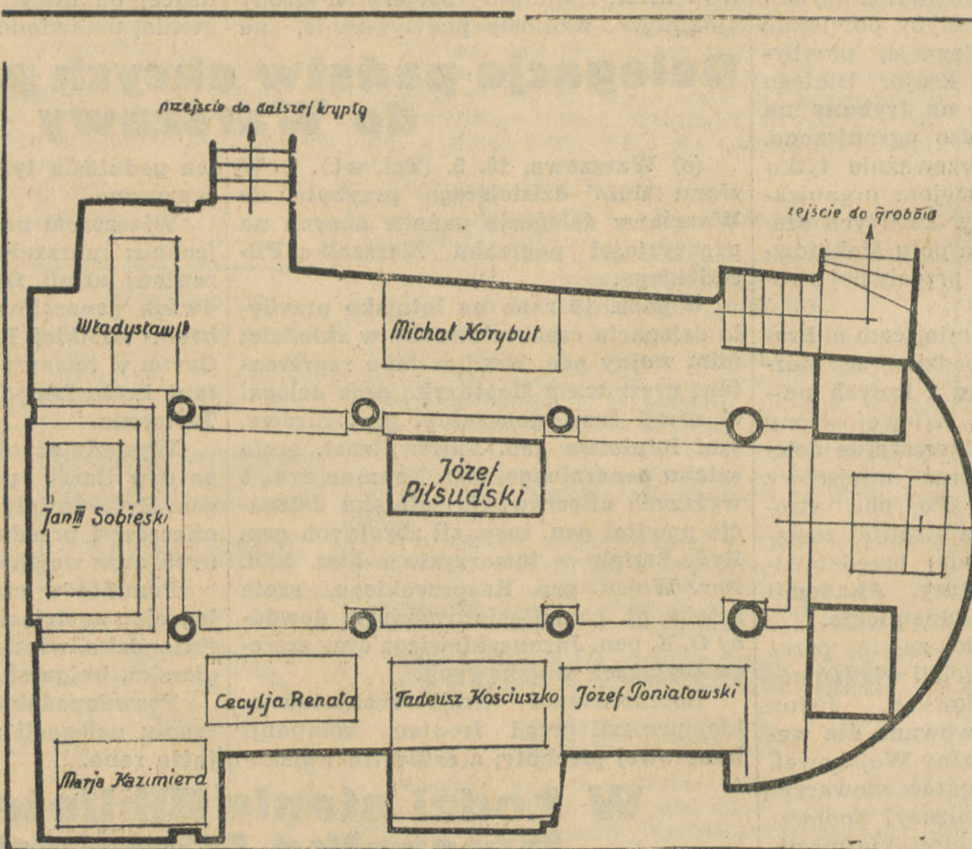
Po prawej stronie pomnika Marszałka, przybranego w chorągwie o barwach państwowych i Związku Strzeleckiego i w zieleń, stanęła orkiestra 63 p. p., która na komendę „baczność!!" odegrała marsza żałobnego Szopena, poczem oddziały P. W. sprezentowały broń, pochyliły się sztandary i wystąpił naprzód prezes Związku Legjonistów Okręgu Pomorskiego i Toruńskiego p. mgr. Teofil Schab, który odczytał w skupieniu znane Orędzie Pana Prezydenta Rzeczypospolitej.

Zkolei oddano hołd pamięci ś. p. Marszałka przez 3-minutowe milczenie, po którem orkiestra zagrała hymn państwowy „Jeszcze Polska nie zginęła" oraz „Pierwszą Brygadę".

Po tym hołdzie oddanym świetlanej pamięci Wskrzesiciela Polski przez mieszkańców stolicy Pomorza, zgromadzonym w liczbie conajmniej 20 tysięcy, udano się z pod pomnika pochodem na Dworzec-Miasto, skąd wszystkie delegacje pomorskie, zarówno z miasta Torunia jak i poszczególnych powiatów województwa, w ogólnej liczbie 578 osób odjechały na Dworzec-Przedmieście.

Stąd po godzinnym postoju ten sam pociąg wyruszył ku Warszawie, żegnany z żalem przez tylu, którym nie było danem oddać ostatniego hołdu ukochanemu Komendantowi.

Tam gdzie spoczną zwłoki Pierwszego Marszałka Polski

Plan krypty na Wawelu, zwanej kryptą św. Leonarda, od postaci tego świętego na witrażu Matejki tam umieszczonego. Krypta sięga czasów katedry romańskiej. Za Stanisława Augusta uporządkowano ją i umieszczono sarkofagi Władysława IV, królowej Cecylji Renaty, Michała Korybuta oraz Jana III i Marji Kazimiery. Tu później złożono ciało Tadeusza Kościuszki i Księcia Józefa. W krypcie św. Leonarda spocznie trumna Marszałka Józefa Piłsudskiego. Na planie zaznaczono tymczasowe miejsce jej ustawienia.

Zawieszenie pracy w urzędach i sądownictwie oraz zajęć szkolnych

W piątek w Warszawie — w sobotę w Krakowie

Warszawa, 16. 5. (Pat). We wszystkich urzędach i instytucjach państwowych, sądownictwie oraz urzędach i instytucjach samorządowych Warszawy praca w piątek będzie zawieszona.

We wszystkich urzędach i instytucjach państwowych, sądownictwie oraz urzędach samorządowych w Krakowie praca będzie zawieszona w sobotę. W szkołach w Warszawie zajęcia nie odbędą się w piątek a w Krakowie w sobotę.

Ograniczona liczba zniżkowych biletów kolejowych do Warszawy i Krakowa

Warszawa 16. 5. (PAT). Wobec licznych zapytań, jakie **ulgi kolejowe** będą stosowane dla uczestników uroczystości pogrzebowych w Krakowie i Warszawie Ministerstwo Komunikacji wyjaśnia, że wskutek napływu znacznej ilości zgłoszeń, które ze względu na trudności ruchowe nie mogą być w całej rozciągłości zaspokojone, zmuszone jest **ograniczyć zastosowanie ulg jedynie do delegatów kilkudziesięciu większych organizacyj społecznych i Przysposobienia Wojskowego.** Opłaty za przejazd tych delegatów będą pobierane według taryfy opłat wojskowych, przyczem stacja wyjazdu będzie wydawać bilet tam i z powrotem. Ulgi będą udzielane na zasadzie zaświadczeń danych organizacyj.

Marszałek Piłsudski
w życiu codziennem

My wszyscy, którzy nie znaliśmy Marszałka Piłsudskiego osobiście, a tylko z licznych o Nim wydawnictw, nie możemy sobie wyobrazić, jaki był Pan Marszałek w życiu codziennem. Bo chociaż sercom naszym tak bliski, jednak poprzez Swe życie ofiarne wzniósł się tak wysoko ponad nas, że trudno nam umieścić osobę Marszałka w ramach codziennego szarego życia.

A przecież Marszałek Piłsudski, poza wypełnieniem Swych trudnych i odpowiedzialnych obowiązków Ministra Spraw Wojskowych i Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych — żył, jak każdy z nas, Swojem życiem prywatnem i rodzinnem.

Wiemy, że pozostawił żonę i dwie córki. Małżonka Jego jest zasłużoną działaczką społeczną i niepodległościową, a zarazem współpracowniczką Marszałka od 1914 roku; kiedy bowiem Marszałek Piłsudski stworzył Legjony i był dowódcą I-ej Brygady w stopniu brygadjera — dzisiejsza Pani Marszałkowa, a wówczas jeszcze panna Aleksandra Szczerbińska, była kurjerką I-ej Brygady Legjonów.

Dwie córki Pana Marszałka, 16-letnia Wanda i o dwa lata od niej młodsza Jadwiga, uczęszczają do gimnazjum W. Schachtmajerowej (im. Ireny Posseltówny) w Warszawie; starsza jest niezwykle podobna do matki, młodsza — do ojca.

Spośród licznego swojego rodzeństwa Marszałek najbardziej kochał siostrę swoją Kadenacową, która stale mieszkała w Wilnie. Odwiedzał ją, ilekroć bywał w Wilnie, a podobno nieraz zasięgał jej rady i bardzo się z nią liczył, gdyż była to kobieta wielkiego serca i rozumu.

Starszy brat Marszałka, śp. Bronisław skazany był przed laty przez rząd carski na zesłanie na Sachalin i zmarł jeszcze przed wojną we Francji, jako emigrant polityczny. Marszałek miał jeszcze trzech braci. Są to: Kazimierz, zamieszkały stale w Warszawie, Adam, obecny wiceprezydent m. Wilna i Jan, najmłodszy z braci, b. sędzia z Wilna, przed trzema laty Minister Skarbu a obecnie wiceprezes Banku Polskiego. Ród Piłsudskich nie ma potomków po mieczu.

Marszałek był wzorowym mężem i ojcem i wszystkie wolne chwile spędzał najczęściej w zaciszu domowem, w towarzystwie żony i córek. Wśród tych trzech najbliższych Sobie istot znajdował ukojenie po ciężkim trudzie dnia codziennego. Bardzo niechętnie rozstawał się z rodziną; w czasie każdego dłuższego rozstania z żoną i z córkami prowadził ożywioną z niemi korespondencję, a z większych podróży przywozić im upominki.

Marszałek Piłsudski był wzorem pracowitości i poza oficjalnemi obowiązkami towarzyskiemi prowadził życie ciche, pracowite i skromne. Nie znosił lenistwa i sybarytyzmu.

Wstawał wcześnie i po skromnym posiłku rozpoczynał pracę. Poza wypełnieniem swych obowiązków urzędowych, dużo czasu poświęcał czytaniu książek, przeważnie dzieł historycznych i wojskowych, czytając, zaznaczał ustępy szczególniej Go interesujące i robił notatki. Wieczorami pracował zwykle do późnej nocy, tak, że naogół sypiał niewiele.

Jako człowiek dobroduszny i ufny, sprzeciwiał się przesadnemu ochranianiu swej osoby, nie znosił też nadmiaru asysty i służby. Na uroczystościach narodowych i wogóle publicznie ukazywał się rzadko, gdyż jako człowiek skromny, nie lubił objawów zainteresowania i publicznych owacyj.

Marszałek miał szczególne zamiłowanie do samotności. Chętnie spędzał czas w swej osadzie wojskowej Pikiliszki na Wileńszczyźnie i w Sulejówku, w swoim skromnym kilkopokojowym domku. Będąc na wsi, lubił spacerować samotnie i wszelka asysta wówczas niecierpliwiła go. Miał przytem specjalny sposób spacerowania, polegający na odbywaniu długich przechadzek na małej przestrzeni; chodził wówczas niezmordowanie tam i spowrotem pogrążony w głębokiej zadumie. W czasie tego rodzaju przechadzek, jednostajność wrażeń zewnętrznych nie rozpraszała myśli i nie przeszkadzała dumaniom.

Jedną z ulubionych rozrywek Marszałka było stawianie pasjansa.

Gdy Marszałek był w dobrym humorze, lubił opowiadać anegdoty; sięgał przytem do dalekiej przeszłości, kiedy jako niebezpieczny dla zaborców działacz niepodległościowy, prowadził pracę konspiracyjną i kiedy był na zesłaniu.

Szczerze bawiły go zawsze plotki, nieraz zupełnie bezsensowne, rozpowszechniane o Nim przez prasę zarówno krajową, jak i zagraniczną.

Marszałek Piłsudski nadzwyczajnie lubił dzieci, co jest zresztą właściwą cechą ludzi dobrych. Wszelkie oznaki sympatji ze strony dzieci były Mu szczególnie miłe.

Strój Marszałka, zarówno codzienny, jak i galowy, był prosty i skromny, jak i całe Jego obejście. Nosił stale szare, długie spodnie, szarą strzelecką kurtkę i siwą maciejówkę, taką samą, jaką nosił, jako dowódca I-ej Brygady Legjonów.

Jak to już wspomniałam poprzednio, — Marszałek nie znosił sybarytyzmu, a co zatem idzie — nie był smakoszem i nie przywiązywał większej wagi do spraw kulinarnych. Pierwszy Marszałek Polski prowadził życie skromne i oszczędne. Potrawy jadał proste, lubił jarzyny, sałaty i owoce — zup nie lubił. Jeden z adjutantów Marszałka, kapitan Mieczysław Lepecki, który towarzyszył Mu w Jego podróży wypoczynkowej na Maderę, w swojej książce „Z Marszałkiem Piłsudskim na Maderze" tak pisze o kulinarnych zainteresowaniach Marszałka: „Marszałek mało interesował się kuchnią i żadnych życzeń nie wyrażał..." — To też kucharz tamtejszy, Portugalczyk, czuł się nawet urażony tem zjawiskiem, niespotykanem, jego zdaniem, u innych wybitnych osobistości: „Nie mając żadnych wskazówek — żalił się biedaczysko — muszę pilnie baczyć na to, co Pan Marszałek je z apetytem, a co pozostawia na talerzach i według tego stosować układanie jadłospisu na najbliższe dni..." „Jedynym Jego (Marszałka) luksusem, „wybrykiem", w czasie tych 72 dni podróży było żądanie na Sylwestra butelki wina... Ale i to, gdy dowiedział się, że kosztowało aż... 25 złotych... zgniewał się na taką rozrzutność"...

A. B.

Apel żałobny Związku Legjonistów Polskich

Koledzy!

Nasz Ukochany Komendant Marszałek Józef Piłsudski nie żyje.

Stało się to, co od wielu już lat było niepokojem duszy każdego z nas i wyrazem troski co wgryzała się w serca.

Bo myśmy z Wodzem naszym zespolili najpiękniejsze lata naszego młodego życia. Oddaliśmy Mu nasze serca i siły, aby wsparty o wiernych żołnierzy wśród walki i burzy umacniał zręby Niepodległej Wielkiej Ojczyzny.

Dziś Komendant utrudzony odszedł, zostawiając nas najwierniejszych towarzyszów broni w bólu serdecznym.

Stając u trumny najdroższych nam Zwłok, składamy Komendantowi w najgłębszem oddaniu żołnierski hołd.

Zarząd Główny Związku Legjonistów Polskich.

Rolnictwo w hołdzie cieniom Marszałka Piłsudskiego

Związek Izb i Organizacyj Rolniczych R. P. wydał odezwę następującej treści:

„Odszedł Mąż, którego wielkość mierzona być musi wielkością dzieła, które podjął i wykonał, biorąc na siebie ciężar odpowiedzialności wobec Narodu Polskiego i jego dziejów. Dziełem tem była odbudowa i trwałość Państwa Polskiego, wielkość i potęga Ojczyzny naszej, zrodzone z najgłębszych i naświętszych uczuć, jakie w sercu polskiem tętnią.

Odszedł w wieczność Marszałek Józef Piłsudski, ale pozostał wśród nas, jako wieczny nakaz czynu ofiarnego, pełnionego w miłości Ojczyzny, w poczuciu obowiązku wobec Niej i odpowiedzialności za Jej losy, w twardem i prawem bojowaniu dnia powszedniego. Dzień wielkiej żałoby i smutku niech będzie dniem wielkiego skupienia polskich rzesz rolniczych, a największym hołdem, oddanym nieśmiertelnej Pamięci Marszałka Józefa Piłsudskiego niech będzie służba Polsce, której On życie Swoje oddał".

Ponadto Związek biorąc udział w powszechnym hołdzie dla śp. Marszałka Józefa Piłsudskiego, postanowił m. in.: wysłać depesze kondolencyjne na ręce p. Marszałkowej Aleksandry Piłsudskiej, p. Prezesa Rady Ministrów i p. Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych; złożyć wizytę kondolencyjną przez swego prezesa K. Fudakowskiego p. Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych; zwołać nadzwyczajne posiedzenie prezesów członków Związku, oraz złożyć zbiorowy hołd Zwłokom śp. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Katedrze; wziąć udział w uroczystościach wyprowadzenia Zwłok z Katedry na dwo rzec kolejowy, oraz w uroczystościach pogrzebowych w Krakowie; zawezwać członków Związku do zorganizowania uroczystych żałobnych posiedzeń, do inicjowania lokalnych ceremonij, wzgl. ucze stniczenia w powszechnych aktach hołdu dla śp. Marszałka Józefa Piłsudskiego; złożyć zamiast kwiatów ofiarę na kopiec Marszałka Józefa Piłsudskiego w Krakowie.

Kondolencje z całego świata

Liczne kondolencje wpłynęły na ręce pana Premjera i pana Ministra Spraw Zagranicznych. Nadesłali je m. in.: patrjarcha rumuński **Miron,** prezydent senatu gdańskiego **Greiser,** premjerzy: włoski **Mussolini,** francuski — Piotr **Flandin,** pruski — **Goering,** węgierski — **Gömbös,** rumuński — **Tataresco,** łotewski — **Ulmanis,** p. o. premjera estońskiego — **Eenpalu,** jugosłowiański — **Jewticz,** bułgarski — **Tocheff,** grecki — **Tsaldaris,** perski — **Forugi-han,** albański — **Pandely Evanngheli,** irlandzki — **de Valera.**

Ministrowie spraw zagranicznych: Francji — **Laval,** Rzeszy — **Neurath,** Z. S. R. R. — **Litwinow,** Czechosłowacji — **Benesz,** Węgier — **Kanya,** Egiptu — **Aziz Izzet pasza,** Estonji — **Seljamaa,** Finlandji — **Hackzel,** Bułgarji — **Kiosseivanov,** Norwegji — **Koht,** Austrji — **Berger,** sekretarz stanu St. Zj. A. P. — **Hull,** minister spraw zagranicznych Rumunji — **Titulescu,** lord pieczęci prywatnej **Eden,** sekretarz stanu dla spraw zagranicznych republiki Haiti — **Yrech Chatelain,** sekretarz generalny Ligi Narodów — **Avenol,** minister spraw zagranicznych Turcji — **Sukru Kaya,** minister obrony narodowej Belgji — **Deveze,** minister Rzeszy dr. **Goebbels,** minister spraw zagranicznych Kolumbji — **Herrera,** Abisynji — **Herrouy,** minister spraw gospodarczych Belgji — **van Isacker,** wysoki komisarz Ligi Narodów w Gdańsku — **Lester,** prezydent Trybunału Rozjemczego G. Śląska — **Kaeckenbeeck,** generał **Le Rond,** prezes Związku Kombatantów włoskich — **Coselschi,** egzekutywa Światowego Związku Sjonistów, ambasador **Noulens, Jerzy Mironesco,** prezes Związku kombatantów portugalskich — **Valdez,** poseł łotewski w Paryżu — **Groswald, Edward House,** prezydent Komisji Mieszanej dla G. Śląska — **Calonder.**

Pozatem wpłynęły depesze kondolencyjne od ministra Reichswehry **gen. Blomberga,** prezesa Komitetu Prasowego polsko-rumuńskiego — sen. **Sandulescu,** burmistrza Brukseli ambasadora **Maxa,** prezesa Porozumienia Polsko-Czechosłowackiego — **Svihovsky'ego,** Klubu Prasy Zagranicznej w Warszawie i wielu innych osobistości i instytucyj.

Dalsze depesze do Premjera Sławka

Tysiące depesz kondolencyjnych z kraju i setki kondolencyj z zagranicy napływają w dalszym ciągu pod adresem Prezesa Rady Ministrów p. Walerego Sławka.

W ciągu dnia wczorajszego nadeszły m. in. depesze od posła dr. Lewickiego w imieniu ukraińskiej reprezentacji parlamentarnej, od grupy narodowej baskijskiej w parlamencie hiszpańskim z Madrytu, od klubu parlamentarnego niemieckiego, od sejmowego koła żydowskiego, od zarządu „Volksbundu" z Katowic, od prezydenta Acerbo w imieniu Międzynarodowego Instytutu Agrarnego w Rzymie, od stowarzyszeń polsko - rumuńskich, od Ligi Czechosłowacko-Polskiej, od kolonij polskich szeregu miast Rumunji, Estonji, Węgier, Niemiec itd., od nauczycieli polskich na Warmji z Olsztyna, od wszechświatowej organizacji sjonistycznej i od prezesa Żabotyńskiego w imieniu sjonistów - rewizjonistów, od zakładu narodowego im. Ossolińskich, od marszałka Konstantego Wolnego w imieniu Sejmu śląskiego, od Muftiego - Szymkiewicza w imieniu Muzułmanów polskich, od kilkunastu redakcyj pism polskich w Ameryce, itd.

Warszawa w dniach żałoby

(Korespondencja własna). Warszawa, 15. 5. 1935.

Ze śmiercią Marszałka Józefa Piłsudskiego, został zamknięty jeden z rozdziałów historji Polski Niepodległej. Zmarł człowiek niepospolitego charakteru, genjalny wódz i świetny organizator, który „żył dla Polski — i Polsce oddawał zawsze pierwsze miejsce".

Dzisiaj, opuszczone do pół masztu chorągwie z czarną, bolesną plamą krepy, świadczą o niepowetowej stracie, jaką poniósł naród polski.

* * *

Tam, gdzie ostatnie przeżył chwile, powalony bezlitosną chorobą, gromadzą się tłumy ludzi. Wszyscy chcą poraz ostatni ujrzeć śmiertelne oblicze Wielkiego Syna Ojczyzny i zapamiętać nazawsze poważną a dobrotliwą twarz Wodza. Napływ publiczności jest ogromny. Raz po raz przybywają delegaci, aby w księdze kondolencyjnej umieścić swoje podpisy i choć tak zadokumentować szczerze uczucie bólu, jaki przepełnia serca mieszkańców stolicy.

We wtorek wieczorem, Alejami Ujazdowskiemi przeciągnął pochód harcerski. Szli złożyć hołd śmiertelnym szczątkom Marszałka.

Miarowy przytłumiony warkot werbla w takt marsza żałobnego przerywał ciszę. W chrzęszczącym rytmie maszerujących nóg sprawiał wrażenie niesamowite. Obijał się o uszy; zapadał głęboko w duszę przypomnieniem straty, wywołując na twarzy bolesny skurcz mięśni. Łzy długo tłumione niepowstrzymanie spływały po twarzy.

* * *

W poniedziałek, na murach kamienic warszawskich, pojawiły się plakaty z Orędziem Pana Prezydenta Rzeczypospolitej. Biedak, który gazety nie czyta, znalazł potwierdzenie ustnej wieści o śmierci Marszałka Józefa Piłsudskiego. Duże litery początkowego zdania „Marszałek Józef Piłsudski życie zakończył" uderzyły bezlitosną prawdą dokonanego faktu.

Pojawiające się ciągle nowe zawiadomienia, podpisane przez instytucje społeczne i związki, gromadzą grupy ludzi w powadze przebiegających oczyma treść pośmiertnych wspomnień. Przygnębienie staje się powszechne. Zamilkły megafony, przygasły neony reklam kinowych i teatralnych. Na plan drugi zeszły rozrywki i zabawy. Zwykle przepełnione lokale świecą pustkami. Hałaśliwa muzyka jazbandu nie mąci poważnego nastroju.

* * *

Przez osłonięte kirem lampy latarń ulicznych przesącza się żółtawy blask świateł.

P. C.

Wielkopolska czci pamięć Wodza Narodu

W Poznaniu stanie pomnik Marszałka

W środę w południe, odbyło się w sali recepcyjnej Poznańskiego Urzędu Wojewódzkiego, zebranie wojewódzkiego Komitetu uczczenia pamięci Marszałka Piłsudskiego. Wojewoda podał do wiadomości zebranych przygotowania do **udziału Wielkopolski i Poznania w uroczystościach pogrzebowych w Warszawie i Krakowie.** Do Warszawy wyjechały już reprezentacyjne oddziały wojskowe z pocztami sztandarowem. Do Krakowa uda się na pogrzeb **zgórą 1000 osób.** P. Wojewoda porozumiał się dalej z J. Em. Ks. Prymasem Hlondem, co do **nabożeństw żałobnych na terenie całej Wielkopolski.** Odbędą się one we wszystkich parafjach na terenie Województwa **w sobotę przedpołudniem.**

Wysunięto szereg wniosków co do **trwałego uczczenia pamięci Wodza Narodu,** m. in. **wzniesienie pomnika Marszałka w Poznaniu,** przyspieszenie budowy Domu Żołnierza Polskiego w Poznaniu i **nazwanie go im. Marszałka Piłsudskiego,** wreszcie budowę schroniska dla uczestników powstania wielkopolskiego i nazwania tego schroniska **imieniem Marszałka.**

Celem zrealizowania wszystkich projektów oraz wezwania ludności do uczczenia pamięci Marszałka, powołany został Komitet honorowy, Komitet obywatelski i Komitet wykonawczy. Pozatem, utworzony zostanie Komitet obywatelski m. Poznania, pod przewodnictwem prezydenta miasta Więckowskiego.

Prezydent Senatu gdańskiego Greiser wyjechał do Warszawy

W czwartek o godz. 15,48 wyjechał prezydent Senatu gdańskiego Greiser pociągiem pośpiesznym do Warszawy, celem wzięcia udziału w uroczystościach pogrzebowych śp. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie i w Krakowie.

Prezydentowi Greiserowi towarzyszą radca senacki dr. Blume i adjutant osobisty kapitan Koelle.

Delegacja Związku Polaków w Gdańsku

na uroczystości pogrzebowe w Warszawie i Krakowie

Wczoraj o północy wyjechała z Gdańska do Warszawy delegacja Zarządu Głównego Związku Polaków w Gdańsku, z prezesem prof. dr. Jeżem na czele. Delegacja weźmie udział w uroczystościach żałobnych w Warszawie, a następnie w Krakowie.

Delegacja okręgu pomorskiego Ligi M. i K. na uroczystości żałobne

Zarząd Okręgu Pomorskiego Ligi Morskiej i Kolonjalnej w Toruniu deleguje jako skład oficjalny delegacji okręgu pomorskiego Ligi Morskiej i Kolonjalnej dla wzięcia udziału w pogrzebie Pierwszego Marszałka Polski ś. p. Józefa Piłsudskiego w Krakowie: 1) inż. Smolińskiego Antoniego, 2) inż. Holzera Augustyna, 3) Kuziemskiego Pawła, 4) Byttnera Juljusza, 5) Horzicę Antoniego.

Delegacja portu w Gdyni na uroczystości do Warszawy

Na uroczystości pogrzebowe Marszałka J. Piłsudskiego wyjeżdżają w dniu dzisiejszym do Warszawy następujące delegacje: 1) Urzędu Morskiego, 2) Państwowej Szkoły Morskiej z pocztem sztandarowym w liczbie 25 osób, 3) Morskiego Instytutu Rybackiego i rybaków, 4) Polskich Towarzystw Żeglugowych.

Do wszystkich Kół Gospodyń Wiejskich wojew. Pomorskiego

Naród cały okrył się żałobą. Śmierć zabrała najlepszego Syna naszej Ojczyzny, Pierwszego Marszałka Polski śp. Józefa Piłsudskiego. Odeszła od nas świetlana postać Wielkiego Bojownika o ideę niepodległości — zostały w spuściźnie po Nim — Odrodzona Wolna Ojczyzna i przykład żywy Wielkiego Wodza, jak umiłować Ojczyznę i pracować dla Niej.

Zarząd Główny Zrzeszenia gorąco wzywa wszystkie Koła Gospodyń do wzięcia udziału w żałobie narodowej, oraz w uroczystościach żałobnych organizowanych na miejscu, by w ten sposób oddać hołd pośmiertny Wielkiemu Wskrzesicielowi Polski i dobremu Synowi Matki, której serce swoje ofiarował, u Jej stóp pochować kazał w najwyższym hołdzie synowskim.

Przewodnicząca Zrzeszenia Pomorskich Kółek Gospodyń Wiejskich
(—) Emilja Parczewska.

W hołdzie pamięci Marszałka

Polski Biały Krzyż ślubuje otoczyć miłością ukochanego przez Niego Żołnierza Polskiego

Zarząd Okręgu Pomorskiego Polskiego Białego Krzyża podaje do wiadomości i wykonanie Zarządom wszystkich kół miejscowych nast. zarządzenie Zarządu Naczelnego P. B. K.:

Cios, jaki uderzył w całą naszą Ojczyznę przez śmierć Ukochanego Wodza, musimy znieść mężnie, tak, jak On sam uczył nas swym przykładem

Odszedł Józef Piłsudski, lecz Duch Jego i Myśl Jego nie odeszły.

Pozostał Jego testament, który dziś powinien wyryć się głęboko w duszach naszych i trwać niezmiennie i nieustannie.

Polski Biały Krzyż — składając najgłębszy hołd pamięci Wielkiego Wodza i Bohatera Narodu

ślubuje nadal pracować w myśl Jego wskazań, niosąc pracą swą pomoc Armji, która jest najsilniejszą podstawą Niepodległości i siły naszej Ojczyzny, a którą stworzył i ukochał ponad wszystko;

ślubuje, iż zrupowane przy Jego sztandarze szeregi pracowników Polskiego Białego Krzyża wzmogą wysiłki nad przysporzeniem Polsce obywateli ufnych w moc Ojczyzny i zdolnych do utrzymania Jej na tym poziomie godności do jakiego wzniósł Ją Swym Genjuszem;

ślubuje kultywować nadal uczucie, jakiem otaczał Żołnierza, aby Jasna Jego Dusza, będąc w zaświatach czuła, że ukochany przez Niego Żołnierz otoczony jest miłością całego społeczeństwa.

Równocześnie Zarząd Naczelny zarządza: 1) wzięcie udziału w ogólnej 6-tygodniowej żałobie narodowej; 2) zorganizowanie nabożeństw żałobnych; 3) zwołanie nadzwyczajnych posiedzeń w celu złożenia hołdu pamięci naszego Ukochanego Wodza i Protektora; 4) uchwalenie zamiast kwiatów — składanie ofiar na kopiec Marszałka.

Zarząd Okręgu Pomorskiego Polskiego Białego Krzyża.

Apel żałobny P. O. W. Wschód (K. N. 3)

Komendant Józef Piłsudski nie żyje! Imię Jego jaśniało nad Polską, gdy byliśmy od niej odcięci. W imię Jego haseł na bezkresnych przestrzeniach Ukrainy, Białorusi i oRsji, w odmęcie obcym, bez łączności z krajem, w dziejowej zawierusze, w sprzeczności haseł i programów, trzymaliśmy kurczowo broń, jako najpierwszy program i zwracaliśmy oczy na zachód, gdzie walczył nasz Wódz na czele żołnierzy, którym było dane szczęście otwartej walki o niepodległość.

Dziś my, żołnierze z P. O W. Wschód, żegnamy Wodza, w którym ześrodkowała się cała nasza Ojczyzna, Jej potęga, Jej przeszła chwała, Jej męstwo, Jej niezawisłość, Jej drogi przyszłe nieodgadnione.

Śmierć Wodza pogłębia ciężar naszej odpowiedzialności wobec Ojczyzny. Ciężar ten dźwigaliśmy niegdyś w najtrudniejszych warunkach, będąc nędzarzami bez wolności, tembardziej musimy dźwignąć go teraz.

Pielęgnujemy w naszych szeregach karność żołnierskiego posłuchu, pielęgnujemy tradycje programowej myśli Wodza.

W dniach żałoby łączymy się z całym narodem we wspólnym hołdzie dla Tego, któremu Polska zawdzięcza skarb najbezcenniejszy — umiłowanie żołnierskiej cnoty i żołnierskiego honoru. (—) Zrzeszenie b. członków P. O. W. Wschód (K. N. 3).

W niedzielę, dnia 19 maja 1935 r. w synagodze przy ul. Szczytnej 12, o godz. 10 przed poł., odprawione będzie nabożeństwo żałobne za spokój duszy

Wodza Narodu Polskiego
Pierwszego Marszałka Polski
ś. p.
Józefa Piłsudskiego

na które zapraszają

Związek Żydów Uczestn. Walk o Niepodl. Polski oddział w Toruniu

Zarząd Żydowskiej Gminy Wyznaniowej w Toruniu

Do ogółu kolejarzy

Odezwa Zarządu „Rodziny Kolejowej"

Zarząd „Rodziny Kolejowej" jednocząc się z całym Narodem w bólu i żałobie, którą okrył go zgon Marszałka Piłsudskiego, wydał do swych członków odezwę następującą:

W dniu 12 maja rb. cała Polska, jak długa i szeroka, cały Naród Polski, po szerokim świecie rozproszony, okryte zostały ciężką żałobą.

Wskrzesiciel Niepodległości naszej Ojczyzny, Budowniczy mocarstwowej potęgi Państwa, Najlepszy Syn Narodu, Pierwszy Marszałek Polski — Józef Piłsudski — nie żyje!

Cios ten, tak dotkliwy i bolesny, strata tak niepowetowana, nie powinny jednak mimo swego ogromu i doniosłości, złamać na duchu karnych szeregów, wiernych Jego ideałom i wskazaniom. walczących na froncie ciężkiej pracy codziennej o Polskę mocną i niezależną.

Wódz Narodu Polskiego Józef Piłsudski odszedł w zaświaty, ale Jego **duch nieśmiertelny,** żyje wśród nas i żyć będzie wiecznie poprzez wszystkie pokolenia następne, jak długo istnieć będzie nasz Naród. Spiżowa postać Jego, całe życie stanowiąca jedno nieprzerwane pasmo poświęcenia i pracy ofiarnej dla Polski, przejdzie do historji, jak gwiazda przewodnia dla tych, co przyszłość Polski na swych barkach dźwigać będą, a Jego myśli słowa i czyny, stanowić będą dla narodu testament moralny i polityczny.

W tragicznych dniach Polski, w chwili, kiedy serca wszystkich obywateli pogrążone są w ciężkim smutku, kolejarze polscy wraz z ogółem społeczeństwa polskiego składają uroczysty ślub, że wzmożoną swą pracą, ofiarnym trudem całego swego życia i wiernością dla Ideałów Marszałka Piłsudskiego, choć w części będą starali się powetować ogrom straty, jaką poniosła Polska przez śmierć swego Wodza.

Budujemy wspólnym wysiłkiem

Muzeum Ziemi Pomorskiej im. Józefa Piłsudskiego

W dalszym ciągu w dniu wczorajszym zadeklarowano następujące sumy na budowę Muzeum Ziemi Pomorskiej im. Marszałka Piłsudskiego.

Towarzystwo Prawnicze w Toruniu, na żałobnem zebraniu Rady, odbytem wczoraj dla oddania pośmiertnego hołdu śp. Marszałkowi Józefowi Piłsudskiemu postanowiło wpłacić na budowę Muzeum **100 zł.**

Zarząd Główny Związku Kolejowych Pracowników Drogowych uchwalił zamiast depesz kondolencyjnych 100 złotych na Muzeum Ziemi Pomorskiej im. Piłsudskiego.

Zarząd II Koła Związku Rezerwistów w Toruniu — Mokre uchwalił złożenie na ten sam cel 30 złotych.

Nauczycielstwo Szkół Powszechnych publicznych i prywatnych w Toruniu i Podgórzu złożyło ku uczczeniu pamięci śp. Marszałka Józefa Piłsudskiego na rzecz budowy Muzeum Ziemi Pomorskiej kwotę 200 zł.

Związek Urzędników Sądowych w Toruniu przeznaczył na budowę Muzeum 100 zł.

Koło Dyrekcyjne Związku Urzędników Kolejowych wpłaciło 50 zł na budowę Muzeum.

P. red. **Wiktor Mielnikow** 10 zł.

Rada Powiatowa BBWR. — zł 50.

Koło Toruńskie Zw. Prac. Umysł. Adm. Wojsk. — zł 300.

Cech Rzeźnicko-Wędliniarski w Toruniu — zł 100.

WYKAZ SUM WPŁACONYCH NA KONTO KOMITETU BUDOWY MUZEUM.

w Pomorskiej Wojewódzkiej Komunalnej Kasie Oszczędności w Toruniu.

W ciągu dnia wczorajszego do Pomorskiej Wojewódzkiej Komunalnej Kasy Oszczędności (ul. Mostowa 11 — gmach Starostwa) wpłynęły na konto Komitetu Budowy Muzeum Ziemi Pomorskiej im. Marszałka Piłsudskiego następujące kwoty:

Dr. Zygmunt Beeli w Toruniu 50 zł.

Dr. Zenon Żabicki w Toruniu 10 zł.

Okręgowy Inspektor Pracy XI Okręgu w Toruniu 75 zł.

Jan Krupka, naczelnik Wydziału Okr. Pom. O. M. P. w/m. 5 zł.

Wacław Maćkowiak z Torunia ulica Szeroka 24 100 zł.

Adwokat Kolei w/m. 50 zł.

Adwokat Stanisław Przysiecki, Toruń, Szeroka 43 25 zł.

Dr. Ignacy Dziedzic, adwokat w Toruniu, ul. Szeroka 43 25 zł.

Grono Nauczycielskie Szkoły Powszechnej nr. 6 w/m. 10 zł.

Inż. W. Linowski w Toruniu, ul. Szopena 19 5 zł.

Administr. „Dnia Pomorskiego" za wpłacone przez VI klasę Gimnazjum im. Kopernika w Toruniu 10 zł.

Razem 365 zł. Stan z dnia 15 bm. zł. 13.168,50. Stan na dzień 16 bm. zł. 13.533,50.

W wykazie wczorajszym wkradła się przykra omyłka. Pomorska Elektrownia Krajowa „Gródek" wpłaciła zł. 5000, a nie zł. 2.000 jak to mylnie podaliśmy.

Wpłaty można dokonywać w lokalu Kasy lub też na jej konto w P. K. O. nr. 208852 z nadmienieniem na odcinku przekazowym celu przekazu.

AKCES DO KOMITETU.

W odpowiedzi na apel Komitetu Budowy Muzeum Ziemi Pomorskiej w Toruniu, zamieszczony w naszem piśmie, na ręce p. Starosty Krajowego Łąckiego zgłosiły akces do Komitetu następujące osoby:

Leon Penkalla, prezes Związku Towarzystw Restauratorów na Pomorzu z siedzibą w Toruniu.

Prof. W. Babinicz, prezes Związku Nauczycielstwa Polskiego i Koła Polskiego Związku Zachodniego.

Dr. Jan Łukowicz, prezes Tow. Historycznego „Tow. Miłośników Chojnic i okolicy".

Bezpłatne wykonanie filmu z uroczystości pogrzebowych

Zarząd Związku Producentów Filmów krótkometrażowych na nadzwyczajnem posiedzeniu w dniu 13-ym bm uchwalił, celem upamiętnienia i uwiecznienia na taśmie filmowej ceremonji pogrzebu Pierwszego Marsz. Polski Józefa Piłsudskiego, oddać wszystkich zrzeszonych operatorów i reżyserów bezpłatnie do dyspozycji komitetu pogrzebowego, oraz 2.400 mtr. negatywu i 3.900 metrów pozytywu.

Analogiczną uchwałę powziął w dniu 13 bm. Zarząd Polskiego Związku Producentów Filmowych, oddając do dyspozycji komitetu pogrzebowego wszystkich zrzeszonych operatorów i reżyserów filmowych, oraz deklarując bezpłatne wykonanie prac laboratoryjnych, związanych z wywołaniem i skopjowaniem taśmy filmowej.

Dni żałoby na Pomorzu

Związek Urzędników Sądowych w Toruniu ślubuje wierność idei Marszałka

Na uroczystem żałobnem zebraniu, odbytem 16 maja dla uczczenia pamięci i złożenia hołdu Wskrzesicielowi Państwa Polskiego, członkowie Związku Urzędników Sądowych w Toruniu po wysłuchaniu przemówienia swego prezesa złożyli następujące

ŚLUBOWANIE:

„Ślubujemy, iż wiernie kroczyć będziemy śladami tych wielkich idei, które promieniowały z serca i mózgu Marszałka Piłsudskiego, spełniać będziemy Jego zlecenia i wskazania, by żyw był wśród nas".

Jako wyraz zewnętrzny tego ślubowania, pragnąc przyczynić się do uczczenia w sposób trwały pamięci Wielkiego Syna Polski, przykładamy dłoń ofiarną do budowy Muzeum Ziemi Pomorskiej — symbolu czci i przywiązania do Wielkiego Budowniczego Państwa Polskiego i Bohaterskiego Wodza Narodu, przeznaczając na ten cel kwotę 100 złotych.

Zebranie zakończono hołdem dla Wielkiego Zmarłego.

Ewangelicy-Polacy w Toruniu wznoszą modły za spokój duszy ś. p. Marszałka

Wczoraj o godz. 11 przed południem ks. pastor Preiss, proboszcz parafji bydgoskiej oraz administrator parafji toruńskiej odprawił w kościele staroewangelickim przy ul. Strumykowej w Toruniu nabożeństwo żałobne za spokój duszy śp. Marszałka Piłsudskiego.

Świątynię zapełnili ewangelicy toruńscy, których wzruszyło do głębi wygłoszone w trakcie nabożeństwa przez tegoż ks. pastora Preissa kazanie żałobne, w którem w jasnych barwach odmalował promienną postać zgasłego bohatera o harcie ducha i spiżowej mocy Odnowiciela Polski i Budowniczego Państwa. Odszedł od nas, ale nie zgasł. Tylko to jest znikome bowiem, co jest widzialne. Duch panuje wiecznie. I Jego duch trwa nadal między nami. Jego idei zostaniemy wierni. A tam wzgórze „rozjaśni Pan oblicze swe nad jego głową!"

Telegramy kondolencyjne wysłane na ręce Pana Wojewody

Z całego Pomorza napływają na ręce Pana Wojewody Pomorskiego niezliczone depesze kondolencyjne z powodu zgonu Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Depesze kondolencyjne nadesłali: starosta Ornass oraz Wydział i Rada Powiatowa powiatu sępoleńskiego, oraz oddziały powiatowe P. Zw. Zachodniego, PCK, LOPP i inne organizacje powiatu sępoleńskiego, Zarząd m. Grudziądza, starosta świecki Krawczyk w imieniu ludności powiatu, prezes Izby Skarbowej Kossjor, wraz ze wszystkiemi pracownikami skarbowemi na Pomorzu, starosta pow. starogardzkiego dr. Cichowski w imieniu ludności powiatu, prezes Rady Wojewódzkiej BBWR M. Paluch, rada i zarząd gminy Podgórz-wieś, zarząd i rada m. Pucka, m. Lidzbarka, wszystkie organizacje m. Radzyna, gmin Orzechowo, Wielkie Rychnowo, zarząd i rada gminy Lubianka, ludność i organizacje Czarzy, pow. chełmińskiego, gromady Kiełpiny, obywatele Rady Orzechówka, p. Wacław Dykier z Szpręgawy, Skarżyńscy z Radostowa.

Izba Rzemieślnicza w Grudziądzu, Związek Fabrykantów w Bydgoszczy, Zw. Tow. Kupieckich na Pomorzu, Korporacja Kupiecka w Gdyni, T. R. P. powiatu świeckiego, sępoleńskiego, Zw. Korporacji Młynów Gospodarczych, Kółko Rolnicze Danino-Rembechowo.

Świeckie koło Tow. Ziemianek, Sokół m. Podgórza, BBWR., Koło Klonowo, Stow. Lekarzy kolejowych okręgu Dyr. Toruńskiej, Zarząd Okr. Zw. Urzędników Kolejowych, Naczelnictwo Dzielnicy Pomorskiej Sokoła Zw. Legjonistów oddz. chojnicki, oddział pomorski Stowarzyszenia Chrześć. Narod. Nauczycielstwa Szk. Powsz., obwód kaszubski Zw. Lekarzy, koło BBWR. Wielki Komorsk, komendant i zarząd ZS. pow. toruńskiego, koło LOPP Lubianka, Zarząd FPZOO. pow. sępoleńskiego, BBWR pow. sępoleńskiego, Zw. Strzelecki pow. sępoleńskiego, Zw. Rezerwistów i Zw. Strzelecki Gierkowo, Zw. Strzelecki z Dąbrowy, Pocztowe PW Chełmża, okręg pomorski Zw. Lekarzy PP., Związki i organizacje z Gzina, Pocztowe P. W. Dzwierzno, Zw. Strzelecki Lubianka, Zw. Strzel. Młyniec, organizacje z Mlewa.

Dziatwa szkolna i nauczyciele szkół z miejscowości następujących: W. Pułkowo, Klonowo, Wielkołąka, Błędowo, Sutowo-Pędzewo, Rogowo, Zieleń, M. Radowiska, Chełmonie, Józefkowo, Grodno, Skąpsk, Obrąb Czarnowo, Pląchowy, Orłowo, Wałycz, Jarantowice, Brzozowo, Sierakowo, Grzegorz, Bocian, M. Czyste, Łobdowo, Kornetowo, Kurkocin, Chełmonie, Grębocin, M. Pułkowo Dębiny, Jaworze, Wronie, Wałdowo Król., Pruskołąka, Rychnowo, Kiełpiny, Pluskowęsy, Nawra, Zajączkowo, Dziemiany, Lipnica, Wąbrzeźno szk. żeńska, Elgiszewo, Strzyżawa, Gronowo, Młyniec; Gierkowo, Chełmno (komplet prywatny Fiałkówny), Czarze, Grzywna, Chełmża (szk. męska), Chełmno (szk. 3), Kokocko, Grzybno, Chełmno (szk. 2) Płużnica, Kuczwał, Głuchowo, Dębowałąka, W. Radowiska, Ostrowite, Bielsk, Linowiec, Uciąż, Nowawieś Król., Osieczek, Wąbrzeźno (szk. dokształcająca), Łopatki, Niedźwiedź, Czystochleb, Rogówko, Brudzawki, Myśliwiec, Stanisławki, Łąbędź, Plutowo, Zelgno, Czemlewo, Książki wybudowanie, Rzęczkowo II, Siemoń, Skłudzewo, Bierzgłowo, Kończewice, Orzechówko, Zaskocz, Lisewo, Składkowo, Kowalewo, Bruki II, Drzonowo, Unisław, Dąbrowa Chełm., Zgzina, W. Zławieś, Rybieniec, Łążyn, Bielczyny Lisewo (pow. wąbrzeski), Poćwiardowo, Książki wieś i wybudowanie, Trzybczyk, Trzebcz, Rzęczkowo I, Chełmno I, Popioły, Lubianka, Brąchnowo, Wybcz, Przeczno, Biskupiec, Wąbrzeźno (szk. żeńska), Bruki, Błoto, Lubicz, Kipewo Król., Chełmża (szk. żeńska), Golub, Grabie, Lulkowo, Ostaszewo Kiełp, Łysomice, dziatwa z Papowa Tor., nauczycielstwo 5 obwodu konfer. powiatu toruńskiego, Zw. Naucz. Ognisko Unisław.

Kondolencje Konsulatu Niemieckiego w Toruniu

W środę konsul Rzeszy Niemieckiej w Toruniu p. Küchler przesłał p. Wojewodzie Pomorskiemu Stefanowi Kirtiklisowi pismo następującej treści:

„Wielce Szanowny Panie Wojewodo! O wyznaczonej na godzinę 10 żałobnej mszy polowej za duszę śp. Marszałka Piłsudskiego ku mojemu wielkiemu żalowi dowiedziałem się dopiero telefonicznie od p. wicestarosty Kowalskiego na krótko przed godz. 10. Ponieważ choruję na ciężki katar gardła, wzięcie przezemnie udziału w uroczystości żałobnej nie było możliwe. Natomiast zleciłem natychmiast wicekonsulowi tutejszego Konsulatu, p. Böhlandowi, by mnie zastępował na mszy. Z powodu zbyt krótkiego czasu p. Böhland, niestety, nie mógł przybyć punktualnie na mszę polową i zająć zarezerwowanego dla mnie miejsca i tylko zdaleka wziął udział w uroczystościach.

Mam zaszczyt powyższe podać Waszej Ekscelencji do wiadomości i przy tej okazji wyrazić JWielmożnemu Panu Wojewodzie powtórnie najgłębsze współczucie Konsulatu z powodu ciężkiej straty, którą spotkał Naród Polski.

Z wyrazem najwyższego szacunku poważaniem

Küchler

Pracownicy Umysłowi Adm. Wojskowej w Toruniu w hołdzie Wodzowi Narodu

Na nadzwyczajnem żałobnem zebraniu członków Koła Zw. Prac. Umysł. Adm. Wojsk. w Toruniu odbytem w dniu 16 bm. w lokalu Koła, uchwalono następującą rezolucję:

„Niby grom padła wśród nas wieść o zgonie Marszałka Józefa Piłsudskiego. Zwycięski Wódz, Rycerz Śpiżowy, Genjusz Myśli Twórczej, — odszedł od nas na zawsze. Złożył swe całe życie w wielkiej ofierze na ołtarzu Ojczyzny. Kirem spowiły się serca nasze...

Jednak nie opuszczamy rąk bezradnie; nie pogrążamy się w otchłani żałobnej rozpaczy, pomni na Wielki Testament Wodza, pozostawiony Narodowi. Przez długie lata zaprawiał nas do pracy o własnych siłach, na ciężkich i krwawych swych doświadczeniach kreślił nam drogi przyszłości.

Dziś, gdy nas opuścił, stając do ostatniego apelu, Duchowi Jego ślubujemy **w zwartym szyku kroczyć drogami przez Niego wytyczonemi, stać na straży wykonania Jego Testamentu.**

Na czas Żałoby Narodowej zarządzamy: 1) noszenie przez wszystkich członków zewnętrznych odznak żałobnych; 2) zamknięcie lokalu związkowego (za wyjątkiem czytelni i sekretarjatu); 3) odłożenie uroczystego poświęcenia lokalu w Toruniu, oraz zaniechanie wszelkich imprez; 4) złożenie kwoty **300 złotych na budowę Muzeum Pomorskiego w Toruniu** Im. Marszałka Piłsudskiego.

Nauczycielstwo i dziatwa szkolna w Toruniu wobec śmierci swego Wielkiego Wychowawcy

Pan Wojewoda Pomorski Stefan Kirtiklis otrzymał depeszę następującej treści:

„Pogrążeni w głębokim bólu, łącząc się w ogólnej narodowej żałobie, dziatwa i grono nauczycielskie Szkoły Powszechnej nr. 6 w Toruniu przesyła na ręce Twe, Panie Woejwodo, wyrazy najgłębszego żalu, oraz zapewnienie, że **zawsze pójdziemy drogą, którą wskazał nam nasz Wielki Zmarły Wódz i Wychowawca".**

Depesze podobnej treści wysłali do p. Wojewodo, wyrazy najgłębszego żalu, oraz cy inspektoratu w Toruniu, nauczyciele i dzieci szkoły Pomorskiego Towarzystwa Szkoły Powszechnej, Szkoły Wydziałowej w Toruniu, szkół powszechnych nr. nr. 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12 i 13, szkoły im św. Teresy, grono nauczycielskie i młodzież prywatnej Szkoły Przysposobienia Kupieckiego Leona Bergera i Opieka Rodzicielska przy szkole powszechnej nr. 11.

Pozatem depesze kondolencyjne na ręce p. Wojewody nadesłały z Torunia: Zrzeszenie Właścicieli na Pomorzu, przewodnictwo dzielnicy pomorskiej Związku Towarzystw Gimnastycznych „Sokół", toruńskie koło Pracowników Poczt, Telegrafów i Telefonów, zarząd i członkowie resortowego koła pocztowego Rodziny Urzędniczej, sokolstwa miasta Podgórza i prokur. Polsko-Belgijskich Zakładów Chemicznych w Toruniu p. Gustaw Fauchet.

Żałobne posiedzenie Zarządu Głównego Związku Kolejowych Pracowników Drogowych w Toruniu

Dnia 14 maja br. odbyło się żałobne posiedzenie Zarządu Głównego Związku Kolejowych Prac. Drogowych, poświęcone uczczeniu i wyrażenia hołdu cieniom śp. I. Marszałka Józefa Piłsudskiego, Wielkiego Syna i Obywatela Ojczyzny.

Na posiedzeniu tem odczytano Orędzie Pana Prezydenta R. P., oraz wygłoszono przemówienie, w którem podkreślono niepożyte zasługi Wodza Narodu i Wskrzesiciela Niepodległego Państwa Polskiego.

Orędzia Pana Prezydenta R. P. jakoteż przemówienia wysłuchali członkowie Zarządu Gł., stojąc wśród ogólnej ciszy i najgłębszego żalu, poczem uczczono pamięć Wielkiego Zmarłego 5-cio minutowem milczenie. Nadto Zarząd Główny złożył następujące

Ślubowanie:

„Każdy z nas z osobna w Narodzie i wszyscy społem iść będziemy w przyszłość, każdy krok znaczyć szlakiem tych ideałów, dla których żył i walczył, cierpiał i radował się Józef Piłsudski. Każdy z nas z osobna i wszyscy razem będziemy strażnikami tego skarbu, który z mroków niewoli dobył Józef Piłsudski — strażnikami znicza, który rozpalił Wskrzesiciel Wolności: strażnikami mocy i godności Państwa nazewnątrz i nawewnątrz granic." Idea ta w naszej duszy i w naszym sercu płonąć będzie tym samym żarem, który w pokolenie, zrodzone u schyłku niewoli tchnął — Oon."

Do poszczególnych Zarządów Okręgowych i Kół wydano odezwę celem urządzenia żałobnych posiedzeń w dniu pogrzebu nieodżałowanego Ojca Narodu. **Zamiast depesz kondolencyjnych uchwalono na budowę Muzeum Ziemi Pomorskiej imieniem Marszałka Piłsudskiego kwotę 100 zł.**

Duch Wskrzesiciela Ojczyzny wśród rezerwistów

Komenda Okręgowa Związku Rezerwistów O. K. VIII w Toruniu wydała następujący

ROZKAZ

Rezerwiści!

Umarł Marszałek Piłsudski, Ten z którego Imieniem związane jest wskrzeszone Państwo Polskie. W dobie niewoli mocą i potęgą Swego Ducha tchnął w serca Polaków wiarę i żądzę wolności. Spełnił olbrzymie czyny bez słów. Zwyciężył w chwili, gdy Polsce i Europie groziła nieuchronna klęska, stworzył w Europie pokój.

Wskrzesił żołnierza polskiego, a imię jego uczynił najdroższem sercu każdego obywatela.

Był Budowniczym Państwa Polskiego.

Pragnął by wszystkim w Polsce było dobrze, tylko Swoje Życie poświęcił i sterał dla Ojczyzny.

Nam żołnierzom był najbliższy — nosił nasz mundur, pod którym biło dla nas na zawsze to Wielkie Serce.

Na sztandarach wojska polskiego kazał wypisać dwa słowa „Honor i Ojczyzna".

Wy Rezerwiści będziecie odtąd strzedz wraz z armją narodową tych najwyższych wartości żołnierskich i przyjmiecie na siebie odpowiedzialność za ich spełnienie.

Wy Rezerwiści staniecie się godnymi imienia żołnierza polskiego, by wykonać testament Marszałka. Gotowość poniesienia ofiary z życia i bezgraniczna miłość Ojczyzny oto cel waszego istnienia. Będziecie uczyć każdego obywatela Rzeczypospolitej tych cnót, aby spełnić testament Wielkiego Zmarłego. Jako karni żołnierze będziecie wzorem wierności i posłuszeństwa Tym, którzy Wolą Zmarłego powołani zostali do kierowania losami Państwa.

Do niniejszego rozkazu dołączam Orędzie Pana Prezydenta Rzplitej w celu odczytania przed frontem na zbiórce każdego oddziału. Na znak żałoby polecam:

po odczytaniu rozkazu i Orędzia 2-minutowe milczenie w postawie „baczność";

wywiesić w miejscu postoju każdego oddziału chorągiew narodową, opuszczoną do połowy masztu, okrytą kirem żałobnym;

wszyscy członkowie Związku założą czarne opaski na lewe ramię;

wstrzymać się od zabaw publicznych i rozrywek na przeciąg 6-tygodni.

Komendant Okr. Związku Rez. OK VIII.

Żałobne zebranie Rady Powiatowej BBWR w Toruniu

W dniu 16 maja 1935 roku o godz. 16 w lokalu Wydziału Powiatowego zebrało się Prezydjum oraz Rada Powiatowa BBWR powiatu toruńskiego na nadzwyczajne posiedzenie dla złożenia hołdu zmarłemu Marszałkowi Polski Józefowi Piłsudskiemu.

Po odczytaniu orędzia Pana Prezydenta Rzeczypospolitej uczczono pamięć Zmarłego przez jednominutowe milczenie. Poczem uchwalono wysłanie **telegramu** następującej treści:

„Prezes Rady Ministrów Walery Sławek

Warszawa

Głęboko wstrząśnięci zgonem Pierwszego Marszałka Polski i Wodza Narodu Józefa Piłsudskiego przesyłamy wyrazy głębokiego współczucia i przyrzekamy w dalszym ciągu stać na straży Jego idei.

Prezydjum Rady Powiatowej B. B. W. R. w Toruniu".

Następnie uchwalono do członków B. B. W. R. powiatu toruńskiego wysłać następującą **odezwę:**

Pierwszy Marszałek Polski i wskrzesiciel Państwa Polskiego Józef Piłsudski nie żyje. Pozostał jednakże jego rozkaz, którego nikt cofnąć nie może. To też stać twardo będziemy na posterunku przez niego nam wskazanym, aby nie uronić nic z tego, co pod Jego komendą zdobyto. Przysięgamy być wiernymi jego rozkazom i strzec Ziemi Pomorskiej, Morza Polskiego i granic całej Rzeczypospolitej — tak nam dopomóż Bóg.

Na znak żałoby wszyscy członkowie B. B. WR założą opaski żał. aż do odwołania. Pozatem uchwalono kwotę **zł 50 na Muzeum Ziemi Pomorskiej** imienia Marszałka Józefa Piłsudskiego w Toruniu i wszyscy obecni wpisali się do księgi kondolencyjnej p. Starosty powiatu toruńskiego.

Cech rzeźnicko-wędliniarski w Toruniu czci pamięć Marszałka

W dniu 15 bm. odbyło się nadzwyczajne zebranie Cechu Rzeźnicko-Wędliniarskiego w Toruniu, które zagaił starszy Cechu kolega Rucki, wzywając wszystkich obecnych do oddania przez powstanie i trzyminutowe milczenie hołdu **ś. p. Pierwszemu Marszałkowi Polski Józefowi Piłsudskiemu.**

Na temże zebraniu uchwalono w miejsce wieńca zdeklarować **zł 100 na budowę Muzeum Ziemi Pomorskiej** w Toruniu.

Uczczenie pamięci Marszałka przez Rezerwistów Koła II. Toruń-Mokre

Zarząd Koła II Związku Rezerwistów w Toruniu (Mokre) odbył 15 maja o godz. 19 w świetlicy Koła pod przewodnictwem prezesa inż. Wińskiego żałobne posiedzenie, na którem uchwalił:

przybranie żałoby przez wszystkich członków przez osłonięcie krepą znaków organizacyjnych i noszenie na lewem przedramieniu opaski czarnej;

urządzenie w dniu eksportacji zwłok Pierwszego Marszałka Polski na Wawel tj. **w piątek o godz. 19 w świetlicy Koła uroczystej akademji żałobnej;**

złożenie na rzecz Muzeum Ziemi Pomorskiej imienia Marszałka Józefa Piłsudskiego w Toruniu złotych 30.

Akademja żałobna Pocztowego PW w Chełmnie

Oddział Pocztowego PW w Chełmnie zebrał się w ub. wtorek w urzędzie pocztowo-telegraficznym na akademji żałobnej urządzonej z powodu śmierci śp. I Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego.

Na wstępie odczytał prezes PPW p. naczelnik Świątkiewicz orędzie Pana Prezydenta Rzplitej, poczem wygłosił przemówienie podkreślając w niem zasługi śp. Wielkiego Zmarłego. Na zakończenie przemówiena p. nacz. Świątkiewicz wezwał wszystkich do zbiorowej i wytrwałej pracy dla dobra Ojczyzny.

Po odczytaniu telegramów kondolencyjnych wysłanych do p. Marszałkowej Aleksandry Piłsudskiej i Prezydjum Rady Ministrów, akademje zakończono chwilą skupienia.

Depesza kondolencyjna bydgoskiego oddziału oficerów w stanie spoczynku

Z powodu zgonu ś. p. Marszałka Piłsudskiego Koło Bydgoszcz Stowarzyszenia Oficerów w stanie spoczynku przesłało na ręce d-cy O. K. VIII. gen. Thommée depeszę kondolencyjną następującej treści:

„Z powodu zgonu I. Marszałka Polski i ukochanego Wodza Armji naszej, świadkowie Jego zmagań bojowych i posłuszni podkomendni, składają na ręce Pana Generała najserdeczniejsze wyrazy współczucia.

Za Zarząd Stow. Oficerów w st. spocz.:
(—) Gałecki, gen. bryg., prezes.
(—) mjr. Strzyżowski, sekretarz.

Młodzież bydgoska przez rok cały nosić będzie opaski żałobne

Akademja żałobna Organizacji Młodzieży Pracującej

Dnia 15 bm. odbyła się w przepełnionej świetlicy Organizacji Młodzieży Pracującej akademja żałobna ku czci śp. Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Słowo wstępne wygłosił kierownik ogniska ob. **Liber.** Po przemówieniu nastąpiła 3 min. cisza, po zakończeniu której OMPiacy postanowili nosić żałobę po śp. Marszałku do dnia 12-go maja 1936 r.

Referat w którym skreślono całe życie i pracę śp. Marszałka, wypowiedział ob. **Nowacki.**

W uroczystem nastroju opuścili OMPiacy świetlicę, rozważając między sobą cios, który dotknął ich tak boleśnie.

Wieczornica żałobna harcerstwa bydgoskiego

Koło Przyjaciół Harcerstwa łącznie z 19 drużyną harcerek i 22 drużyną harcerzy przy szk. powsz. im. Król. Jadwigi na Rupienicy urządziło w dn. 14 bm. Akademję żałobną ku czci ś. p. Marsz. Piłsudskiego. Po przemówieniu prezesa K. P. H. p. Karpińskiego, uczczono pamięć Wielkiego Protektora Harcerstwa przez chwilę ciszy i skupienia. Zkolei p. dr. Wróblewski skreślił wyniosłą sylwetkę Zmarłego na tle Jego pracy i walk o Niepodległość, poczem na cześć Najjaśniejszej Rzplitej, którą kochać nad wszystko inne uczył nas Marszałek — wzniesiono okrzyk.

Pozostałą część programu wypełniły popisy chóru szkolnego, który odśpiewał kilka pieśni żałobnych pod batutą p. Juszczyka, okolicznościowa deklamacja jednej z harcerek, oraz odczytanie orędzia Pana Prezydenta i rozkazu naczelnictwa Zw. Harcerstwa Polskiego przez drużynowego p. Szymańskiego.

Wspomnienia o Marszałku w świetlicach żołnierskich w Bydgoszczy

Jak już donosiliśmy obszernie w dniu wczorajszym, dnia 15 bm. garnizon bydgoski żegnał doczesne szczątki Marszałka Piłsudskiego, oddając niemy, lecz pełen wymowy i za serce ujmujące uczucia korny hołd Temu, któremu Polska zawdzięcza swą armję. Oprócz Mszy św. polowej i defilady przed popiersiem Marszałka Piłsudskiego — w godzinach popołudniowych odbyły się we wszystkich prawie świetlicach miejscowego garnizonu uroczyste akademje żałobne. Uroczystości te odbyły się staraniem bydgoskiego Oddziału Polskiego Białego Krzyża, z ramienia którego do żołnierzy przemawiali: w świetlicy 61 pp., gdzie znajdowała się również kompanja administracyjna Szkoły Podchorążych — **p. Jaworski,** w 16 p. uł. i szwadr. pionierów — **p. prof. Wrzoś,** w świetlicach 15. p. a. l., 11 dak. i plut. łączności, bryg. kawalerji — **p. red. Górnicki,** w C. W. Tech. Lot. — **p. prof. Kazała,** w świetlicy 8 kadry samochodowej — **p. prof. Woda,** a w garnizonowej izbie chorych — p. inż. **Lisiecki.**

Akademja dla żołnierzy 62 pp. odbędzie się w terminie późniejszym.

Apel Zarządu Pom. Z. O. P. N. do piłkarzy pomorskich

Zarząd Pomorskiego Okręgowego Związku Piłki Nożnej w Bydgoszczy na onegdajszem swem posiedzeniu po uczczeniu pamięci Budowniczego Polski pod przewodnictwem prezesa p. Kochańskiego, uchwalił jednomyślnie wstrzymać wszystkie zapowiedziane już i projektowane imprezy i zawody, jak również wszelkie rozgrywki wewnętrzne na terenie Okręgu aż do odwołania.

Postanowiono również wydać specjalny komunikat żałobny, w którym Zarząd Pom. Z. P. N. zamieści wszystkie swoje rozporządzenia, jak również zarządzenia wydane przez władze PW i WF. Okólnik ten otrzymają kluby w najbliższym czasie.

Solec Kujawski w żałobie

W żałobnym bólu i smutku okryty Solec po stracie Budowniczego Polski — na pierwszą wieść — o spotkanem nieszczęściu, wywiesił na swych domach kirem okryte chorągwie. O godzinie 8 rano dnia 13-go odbyła się w kościele parafjalnym żałobna Msza św. — wieczorem tegoż dnia Związek Strzelecki Żeński odbył pierwszy żałobne zebranie w świetlicy.

We wtorek, dnia 14-go wieczorem odbyło się żałobne zebranie prezesów wszystkich towarzystw, na którem byli obecni przedstawiciele duchowieństwa i władz miejscowych. Prezes Komitetu Miejskiego BBWR p. Krymski odczytał orędzie Pana Prezydenta i po krótkiej chwili milczenia zebranie **zamknął.**

Społeczeństwo Bydgoszczy na kopiec Marszałka Piłsudskiego i Muzeum w Toruniu

Dnia 15 bm. odbyło się w gmachu Dyrekcji Kolei w Bydgoszczy nadzwyczajne zebranie Zarządu Okręgu Rodziny Kolejowej zwołane celem uczczenia pamięci śp. Marszałka Józefa Piłsudskiego. Po odczytaniu przez prezesa p. mgr. **Batyckiego** orędzia Pana Prezydenta, zebrani oddali hołd Zmarłemu przez jednominutowe milczenie.

Na zebraniu uchwalono wysłać depesze kondolencyjne: do Zarządu Głównego Okręgu Rodziny Kolejowej w Warszawie i Ministerstwa Komunikacji następującej treści:

„Przejęci do głębi okrutną stratą, jaką poniosła Rzeczpospolita z powodu zgonu Pierwszego Marszałka, wielkiego Wodza Narodu, zwycięskiego Wskrzesiciela Polski Józefa Piłsudskiego, Zarząd Okręgu Rodziny Kolejowej w Bydgoszczy składa na nadzwyczajnem zebraniu w dniu 15 maja 1935 r. hołd i najgłębszą cześć cieniom Twórcy Państwa Polskiego i przesyła wyrazy szczerego i serdecznego współczucia imieniem członków Rodziny Kolejowej Okręgu Pomorskiego, oraz przeznacza kwotę 300 zł. na sypanie kopca ku czci śp. Marszałka Piłsudskiego".

* * *

W dalszym ciągu złożył na kopiec „Marszałka Piłsudskiego" Związek Urzędników Miejskich w Bydgoszczy zł. 50, oraz **członkinie Polskiego Białego Krzyża** pp.: dyr. Wera Jankowska — 5 zł., Chmielarska — 5 zł., Tarnasiewiczowa — 3 zł., Ważyńska — 3 zł., Zofja Stachowiczowa — 3 zł., Jadwiga Marja Kossecka — 3 zł., Lorenzowa — 2,50 zł., Gąsiorkowa — 2 zł., pracownicy f-my „Prodmetal" — 52,95 zł. Razem 79,45 zł.

Wszystkim ofiarodawcom składam serdeczne Bóg zapłać.

Bydgoszcz, dnia 16 maja 1935 r.

Prezydent miasta:
(—) L. Barciszewski.

* * *

W Administracji naszego pisma p. Jan Szczęśniewski, kier. Kol. Lot. Państw. „Uśmiech Fortuny" (osobiście) złożył zł. 5 na kopiec Marsz. Piłsudskiego i 5 zł. na Muzeum im. Marszałka w Toruniu.

„W czynu stal zakuje serca ból..."

Główny ośrodek wodno-śródlądowy Z. S. powstanie w Bydgoszczy pod wezwaniem Marszałka Piłsudskiego

Zarząd Oddziału Wodnego Związku Strzeleckiego na zebraniu w dniu 15 maja rb., głęboko wzruszony stratą jaka spotkała Naród Cały i Związek Strzelecki, który stracił swego ukochanego Komendanta i Założyciela, postanowił nad otwartą trumną Wodza spełnić Jego ostatnią i wielką wolę — Przykazanie Pracy — Wyścig Pracy — nad umocnieniem Potęgi i Mocarstwowości Kraju — pracą zadokumentować Czyn i pracą uświęcić żałobę serc.

W związku z tem Zarząd postanowił stworzyć w Bydgoszczy główny ośrodek wodny — śródlądowy Związku Strzeleckiego i nazwać go:

„Ośrodek Wodny Związku Strzeleckiego im. Marszałka Piłsudskiego".

Telegram kondolencyjny Giełdy Zbożowo-Towarowej w Bydgoszczy do Pana Ministra Przem. i Handlu

Giełda Zbożowo-Towarowa w Bydgoszczy w dniu 13 bm. na wieść o zgonie Marszałka Józefa Piłsudskiego zawiesiła notowanie cen. Postanowieniem Dyrekcji w sobotę, dnia 18 bm., tj. w dniu pogrzebu Marszałka Piłsudskiego Giełda będzie również nieczynna.

Z powodu śmierci śp. Marsz. Piłsudskiego Zarząd Giełdy wysłał na ręce Pana Ministra Przemysłu i Handlu w Warszawie depeszę kondolencyjną następującej treści:

„Wstrząśnięci do głębi bolesną stratą z powodu zgonu Wodza Narodu i Budowniczego Państwa Józefa Piłsudskiego, Pierwszego Marszałka Polski — Giełda Zbożowo-Towarowa w Bydgoszczy składa na ręce Pana Ministra najgłębszy hołd Świetlanej Postaci Zmarłego, odejście którego w zaświaty spowiło cały Naród Polski w głębokim bólu i smutku.

Prezes Baier. Dyrektor Wójcik."

Grudziądz opłakuje zgon Marszałka

Msza żałobna w kościele farnym w Grudziądzu

Wczoraj odbyła się w kościele farnym w Grudziądzu uroczysta Msza żałobna, za spokój duszy śp. I Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego.

W kir przybranym kościele zebrały się tłumy wiernych z przedstawicielami władz na czele, aby pomodlić się za Tego, który przez lat tyle myślał tylko o Polsce. Punktualnie o godz. 9-ej rozpoczęła się Msza św., którą celebrował ks. prałat Partyka, w asyście księży: Grytzmachera i Szczurkowskiego.

W czasie Mszy św. chór wykonał szereg pieśni żałobnych. Po Mszy świętej odprawił ks. Partyka uroczyste egzekwie nad trumną pokrytą sztandarem narodowym.

ŻAŁOBNY OBCHÓD W ŚWIETLICY REZERWISTÓW.

W świetlicy Związku Rezerwistów odbyło się podniosłe zebranie Zarządu Związku Rezerwistów, poświęcone uczczeniu pamięci Wielkiego Bohatera Narodowego I Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego, który był protektorem i najwyższym zwierzchnikiem Związku Rezerwistów.

Prezes Związku w słowach pełnych powagi i smutku podkreślił jaką stratą jest dla Polski śmierć Umiłowanego Wodza i jak dotknięty jest tem Związek Rezerwistów, tracąc w Marszałku Piłsudskim Wielkiego opiekuna.

Zarząd w skupieniu i ciszy wysłuchał słów prezesa i widać było, że smutek, który osiadł na twarzach zebranych jest szczery i głęboki.

Zkolei wysunął prezes wniosek, aby w ramach tutejszego Koła stworzyć Fundusz stypendjalny imieniem Marszałka Józefa Piłsudskiego. Fundusz ten będzie niejako pomnikiem i dokumentem, że imię Wielkiego Bohatera i Bojownika, który wywalczył i stworzył niepodległą i mocarstwową Polskę jest i będzie żywe wśród rezerwistów.

Stworzony fundusz stypendjalny przeznaczony będzie dla najzdolniejszych z synów rezerwistów, dając tem samem wyraz, że kult Wielkiego Męża i Jego ideały przekazywane będą pokoleniom.

Zarząd z pośród siebie wyłonił komisję, mającą się zająć opracowaniem statutu. Do komisji tej weszli: pani prokuratorowa Sochaczewska — prezeska Rodziny Rezerwistów oraz pp. notarjusz Kurowski, prokurent P. B. R. Łęczyński oraz profesor Stapf, który będzie pełnił funkcję przewodniczącego komisji.

Następnie uchwalono urządzić w sobotę, tj. 18 bm. w „Domu Żołnierza" krótką akademję żałobną, poświęconą pamięci I. Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego. Początek akademji wyznaczono na godz. 18.

ŻAŁOBA Z. P. O. KOBIET.

Na żałobnem zebraniu Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet z powodu zgonu Wodza Narodu i Wskrzesiciela Polski Niepodległej uczczono pamięć Jego przez powstanie i minutowe milczenie.

W skupieniu Wysłuchano Orędzie Pana Prezydenta i postanowiono wysłać depesze kondolencyjne Pani Marszałkowej Piłsudskiej i do Zrzeszenia Wojewódzkiego Zw. Pracy Obywatelskiej Kobiet w Toruniu.

NAUCZYCIELSTWO Z. N. P. M. GRUDZIĄDZA W HOŁDZIE Ś. P. MARSZAŁKOWI J. PIŁSUDSKIEMU PIERWSZEMU CZŁONKOWI HONOROWEMU Z. N. P.

Dnia 14 bm. odbyło się w szkole Wydziałowej nadzwyczajne żałobne posiedzenie członków Oddziału Grodzkiego Z. N. P.

O godz. 17 aula wypełniła się całkowicie. Przybyło całe nauczycielstwo szkół powszechnych m. Grudziądza z inspektorami p. J. Leją i p. D. Sołtysiakiem na czele. Wszyscy pogrążeni w wielkim smutku i żałobie, stąpają niemal na palcach, by nie przerwać tak wielkiej, a tragicznej ciszy. Każdy w milczeniu zajmuje miejsce i spogląda smutnemi oczyma na wizerunek ukochanego Wielkiego Wodza, Wielkiego Wychowawcy i Nauczyciela Narodu, pierwszego członka honorowego Związku Nauczycielstwa Polskiego, który odszedł od nas w zaświaty. Znicze płoną, a ogniste ich języki wdzierają się gwałtownie i nieubłaganie w powietrze tak, jak tragiczna i naga prawda o śmierci Marszałka w nasze serca.

Po otwarciu zebrania p. Kłyś odczytuje Orędzie Pana Prezydenta, lecz miejscami głos załamuje i urywa się. Następnie przewodniczący p. Stępień wygłosił krótkie przemówienie o śp. Marszałku Józefie Piłsudskim. Przemówienie zakończył słowami:

„My — nauczycielstwo polskie — będziemy stali na straży Jego testamentu, a włożone na nas przez Niego zadanie spełnimy. To przyrzekamy Ci nieśmiertelny nasz Wodzu, Królu, Duchu".

Zebrani stojąc wysłuchali przemówienia, a następnie 3-minutowem milczeniem uczcili pamięć Marszałka.

UROCZYSTOŚĆ ŻAŁOBNA W WIĘZIENIU PRZY ULICY WYBICKIEGO.

Wczoraj o godz. 8-mej rano. odprawionem zostało w kościele więziennym, grudziądzkiego więzienia przy ulicy Wybickiego, uroczyste nabożeństwo żałobne, za spokój duszy nieodżałowanej pamięci **naszego Wielkiego Budowniczego Państwa, Wodza Narodu i Pierwszego Marszałka Polski śp. Józefa Piłsudskiego.**

Przystrojony do tej uroczystości kościół więzienny, w pośrodku którego, ustawiono w otoczeniu kwiatów i świeczników katafalk, umieszczając na nim okrytą kirem i suknem purpurowem z białym orłem, symboliczną trumnę, oraz, ustawiona dookoła katafalka z wyższych i niższych funkcjonarjuszy Straży Więziennej warta honorowa, nadawały całości właściwy ton, uzmysławiając równocześnie powagę i wielkość straty jaką cała Polska poniosła.

W nabożeństwie tem, w którem, prócz przeszło 300 więźniów i wolnych od służby wyższych i niższych funkcjonarjuszów tegoż więzienia, z panem naczelnikiem Franciszkiem Kucharskim na czele, wzięli również liczny udział zaproszeni goście, ze sfer sądowych, patronatu, wojskowości itd.

Punktualnie o godzinie 8-mej rozpoczęła się uroczysta Msza św. żałobna, celebrowana przez kapelana więziennego ks. Emila Sowińskiego, który również, od stóp ołtarza wygłosił podniosłe i pełne wyrazu wielkiego żalu kazanie, uwypuklając w niem obok zasług położonych przez śp. Marszałka Piłsudskiego dla Ojczyzny, również i Jego wielką miłość do Ojczyzny, stawiając go równocześnie jako wielki i godny naśladowania wzór wytrwałości i nieugiętości w pracy.

W czasie Mszy św. orkiestra więzienna pod batutą str. Andrzejewskiego, odegrała szereg utworów żałobnych, zaś chór więźniów odśpiewał Baranowskiego: „W mogile ciemnej śpisz na wieki".

Uroczystości żałobne w Mniszku

Dnia 14 maja br. staraniem miejscowego Koła Związku Rezerwistów zorganizowana została, w osadzie fabrycznej w Mniszku pod Grudziądzem, uroczystość żałobna, poświęcona pamięci śp. Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego, w której wzięły udział szerokie masy robotnicze.

Świetlica Związku Rezerwistów zamieniona została na kaplicę żałobną. Lampy zasłonięte kirem, na ścianach wiszące dyplomy przepasane wstęgami żałobnemi, a na przedzie, w szeroko otwartych drzwiach, na podniesieniu tonęło w kwiatach i zieleni popiersie Marszałka.

W uroczystym obchodzie brały udział wszystkie miejscowe organizacje, stowarzyszenia i szerokie warstwy ludności. Już od 17-tej godziny, na plac sportowy przybywały kolumny miejscowych organizacyj, skąd przemaszerowały na plac przed świetlicą. W zwartych szeregach, wszyscy w żałobnych opaskach na lewem ramieniu, stał Związek Rezerwistów obok Tow. Gim. Sokół, Strzelca, Straży Pożarnej i Tow. Muzycznego, — przed nimi szeregi organizacyj żeńskich: Rodziny Rezerwistów, drużyn Samarytańsko-Pożarniczych, Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży i innych, wreszcie niezliczona ilość dziatwy szkolnej z wszystkich okolicznych szkół. Poza kordonem ludność miejscowa licznie przybyła, aby mieć możność oddania ostatniego hołdu Wielkiemu Polakowi.

Punktualnie o godz. 18-tej obejmuje honorową wartę przy popiersiu, delegacja podoficerska Związku Rezerwistów, na trybunę wchodzi prezes Koła Związku Rezerwistów, który po odczytaniu Orędzia Prezydenta Rzeczypospolitej w krótkich słowach przedstawił znaczenie i rolę Zmarłego w dziejach Polski, zobrazował cios, który spadł na Polskę i wielką boleść i żałobę, która osnuła cały nasz kraj po stracie Twórcy Niepodległości, Genjalnego Wodza, Wielkiego Nauczyciela Narodu.

Rozlega się warkot werbli, oddziały prezentują broń i popiersie Marszałka przyobleczone zostaje kirem na znak żałoby. Na mównicę wchodzi kierownik miejscowej szkoły, aby scharakteryzować świetlaną postać Wodza, przedstawić przebieg Jego prac, które od zarania młodości poświęcone były tylko i wyłącznie sprawom Ojczystym.

Obchód żałobny skończony — oddziały odmaszerowują z placu, zebrane tłumy okolicznych mieszkańców cisną się do żałobnej świetlicy, by tam zgiąwszy kolano kornie uronić łzę żalu po Mężu Opatrznościowym, którego nieubłagany los zabrał nam z tej ziemi.

Do późnej nocy wszystkie miejscowe organizacje pełniły wartę honorową przy żałobnem popiersiu, a ludność zanosiła modły **za spokój Jego Duszy.**

W Gdyni po zgonie Marszałka

Zarząd Zw. Polaków z Ameryki w Gdyni, w osobach prezesa Jaworowicza i sekretarza Sobolewskiego wydał następującej treści rezolucję:

„Dotknięci do głębi bolesną sercu każdego Polaka wiadomością o nagłym zgonie Pierwszego Marszałka i Budowniczego Polski Józefa Piłsudskiego, zarząd i członkowie składają na ręce p. Komisarza Rządu w Gdyni wyrazy najgłębszego żalu i współczucia dla Pani Marszałkowej Piłsudskiej i Rządu, ofiarowując zamiast wieńca na trumnę zł 50 z przeznaczeniem tej kwoty na taki cel, jaki Komisarz Rządu uzna za stosowny.

* * *

Stypendjum dla uczniów Szkoły Morskiej.

Dla uczczenia pamięci Marszałka Piłsudskiego, oficerowie Polskiej Marynarki Handlowej postanowili stworzyć stały fundusz stypendjalny dla uczniów Państwowej Szkoły Morskiej.

* * *

Towarzystwo Polsko - Angielskie ku czci Marszałka.

Towarzystwo Polsko - Angielskie w Gdyni poświęciło swe środowe posiedzenie pamięci Marszałka Piłsudskiego. Członek kolonji angielskiej p. Wells złożył w imieniu angielskich członków Towarzystwa i przybyłych statkiem „Baltonia" Anglików serdeczne współczucie Narodowi Polskiemu. P. Dereziński wygłosił krótkie hołdownicze przemówienie, a p. Słomnicki przedstawił Anglikom dzieje życia Marszałka.

Zachowaniem 1-minutowego milczenia uczczono pamięć Wielkiego Polaka.

* * *

„Rotary Club" w Gdyni oddał hołd cieniom Józefa Piłsudskiego.

Wtorkowe zebranie gdyńskiego klubu „Rotary" odbyło się pod znakiem ciężkiej żałoby po zgonie Wodza Narodu. Prez. J. Rummel wygłosił podniosłe przemówienie, wskazując na życie i czyny I Marszałka Polski, dla którego dewiza „Praca dla społeczeństwa, ponad korzyść własną" była linją przewodnią wszystkich Jego poczynań. Dewiza ta jest pierwszem prawem wszystkich klubów rotarjańskich na świecie, to też, mimo, iż Marszałek Piłsudski nigdy do tej organizacji nie należał, dla polskich rotarjan będzie On zawsze najdoskonalszym wzorem pracy dla bliźnich.

Po przemówieniu p. Rummla oddano hołd pamięci Marszałka 1-minutowem milczeniem.

* * *

Hojna ofiara urzędników skarbowych w Gdyni.

Zamiast wieńca na trumnę I Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego, Stowarzyszenie Urzędników Skarbowych w Gdyni złożyło 500 zł na kopiec w Krakowie.

* * *

Depesza kondolencyjna Stow. Wł. Nieruchomości.

Na nadzwyczajnem zebraniu zarządu Wł. Nieruchomości w Gdyni postanowiono wysłać do Prezydjum Rady Ministrów w Warszawie następującą depeszę:

„Właściciele Nieruchomości m. Gdyni w poczuciu wielkiego bólu jaki przejął nasz Naród po zgonie Wskrzesiciela Mocarstwowego stanowiska Polski, śle wyrazy głębokiego żalu po stracie wielkiego Wodza Narodu".

Dzieci gdyńskie jadą sypać kopiec Marszałka Piłsudskiego

Szkoła powszechna nr. 1 przy ul. 10 Lutego w Gdyni na posiedzeniu zarządu Opieki Rodzicielskiej uchwaliła z inicjatywy kierownika szkoły pana Kamrowskiego urządzić zbiorową wycieczkę szkoły do Krakowa dla uczczenia grobu Marszałka Piłsudskiego.

Dzieci gdyńskie w czasie pobytu w Krakowie własnoręcznie sypać będą cząstkę kopca Marszałka Piłsudskiego i zawiozą z sobą urnę z ziemią z polskiego wybrzeża. Termin wycieczki ustalony będzie po odpowiednich zarządzeniach Dyrekcji Kolejowej w Toruniu.

Dzieci z Orłowa

składają serdeczne współczucie Wandzie i Jagodzie Piłsudskim

Na wieść o wielkiem nieszczęściu narodowem młodzież szkolna gimnazjum w Orłowie Morskiem samorzutnie wysłała telegram z wyrazami szczerego i serdecznego współczucia na ręce córeczek Pana Marszałka.

Żałobny apel w Żeńskim Oddziele Kaszubek Z. S. w Pucku

W dniu 13 maja w parę godzin po otrzymaniu tragicznej i przygnębiającej wiadomości o utracie Kochanego Komendanta Marszałka Piłsudskiego, w Pucku w Oddziale Żeńskim Związku Strzeleckiego odbył się uroczysty apel żałobny dla złożenia hołdu pośmiertnego Komendantowi.

Na apelu tym odczytano „Orędzie" Pana Prezydenta, oraz podany przez Radjo rozkaz Głównej Komendy Związku Strzeleckiego. Po wielu przemówieniach Strzelczyń, wśród łkania nałożono opaski żałobne, a orzełki na beretach okryto kirem.

Należy z pełnem uznaniem podkreślić, że Strzelczynie - Kaszubki samorzutnie dla zamanifestowania prawdziwie niezgłębionej czci i przywiązania do Komendanta Marszałka Piłsudskiego przygotowały deklamacje i życiorysy o Komendancie.

Na zakończenie po symbolicznej jednominutowej chwili milczenia, do szlochających Strzelczyń - Kaszubek niedających się utulić w żalu za nieodżałowanym Marszałkiem, w podniosłych słowach przemówiła po raz wtóry powiatowa komendantka na pow. morski p. Topowa, wzywając je po utracie Kochanego Komendanta do zdwojenia czujności na zagrożonych nadmorskich północnych krańcach Rzeczypospolitej.

W następnym dniu po apelu, Obywatelki Z. Z. S. zebrały między sobą kwotę 10,20 zł. na wiązankę kwiatów na trumnę, którą jednak przekazały na sypanie kopca Marszałka Piłsudskiego.

Powyższe niewątpliwie świadczy o prawdziwie patrjotycznem wychowywaniu Kaszubek w Związku Strzeleckim.

Port gdyński okryty głęboką żałobą

Na wieść o zgonie I Marszałka Polski śp. Józefa Piłsudskiego port gdyński pogrążył się w wielkim smutku. Na wszystkich gmachach, magazynach portowych i dźwigach opuszczono przewiązane krepą bandery do połowy masztu. Na frontowej stronie Urzędu Morskiego powiewa oprócz tego czarna żałobna flaga i palące się światła pokryte zostały kirem. Nadto wszystkie statki zarówno polskie jak i obce, przebywające w porcie na znak żałoby opuściły bandery do połowy masztu.

Dnia 15 maja br. od godz. 7-ej do 15-ej poraz pierwszy od powstania portu zatrzymana została całkowicie jego praca i w tym czasie wszyscy pracownicy urzędów, przedsiębiorstw, załogi statków oraz robotnicy portowi gremjalnie wzięli udział w nabożeństwie żałobnem, akademji pod Kamienną Górą (gdzie odbywa się zwykle święto morza) oraz w pochodzie przed symboliczną trumną ustawioną obok kościoła Najśw. Marji Panny na wysokim katafalku.

Ślubowanie synów Ziemi Kaszubskiej

Telegram wysłany przez kościerską Radę Powiatową BBWR do Pana Premjera

Pan Premjer Sławek — **Warszawa.**

Straszliwa wiadomość o śmierci ubóstwianego Wodza znalazła w sercach wiernych wyznawców Jego świetlanej ideologji bolesny i wstrząsający oddźwięk. To też śpieszymy, aby na Twoje ręce, nasz Przywódco i Kierowniku, złożyć szczere i z głębi serca płynące wyrazy prawdziwego współczucia. Równocześnie ślubujemy, że wola Jego, wola wytężonej i bezinteresownej pracy nad ugruntowaniem Potęgi i Honoru Najjaśniejszej Rzeczypospolitej — Polski, będzie dla nas najcenniejszym drogowskazem i bezcennym testamentem, że dzieło Jego, ugruntowanie Polski Mocarstwowej, pod Twojem kierownictwem, Dostojny Panie Premjerze, prowadzić chcemy ze zdwojoną energją, niezłamani nawet tak strasznym ciosem, że w wyścigu pracy wierni synowie ziemi kaszubskiej nie ustaniemy aż do ostatniej kropli krwi, aż do ostatniego tchu.

Rada Powiatowa BBWR.
(—) J. Kamiński.

Manifestacje żałobne w Wejherowie

Komitet Obywatelski podaje do wiadomości, że w piątek dnia 17 bm. o godz. 18 odbędzie się w kościele farnym nabożeństwo żałobne, na które Komitet zaprasza całe społeczeństwo.

W sobotę, dnia 19 bm. o godz. 8,30 zbiórka na pl. Wejhera wszystkich przedstawicieli władz, wojska, organizacyj, PW, cechów, organizacyj społecznych i szkół. Organizacje zajmują miejsca według ustalonego planu: prawą stronę zajmują wojsko i organizacje PW, środek przed katafalkiem organizacje społeczne i publiczność, lewą stronę szkoły w następującej kolejności: szkoły powszechne męska i żeńska, gimnazjum męskie i żeńskie, seminarjum, Zakłady Krajowe i szkoła niemiecka. Poczty sztandarowe ustawiają się po obu stronach katafalku.

Po odprawieniu żałobnej mszy św. polowej, nastąpi odczytanie orędzia Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, odegranie marsza żałobnego, poczem podczas kilkuminutowej ciszy oddanie ostatniego hołdu Najlepszemu Synowi Polski Odrodzonej.

Komitet wzywa wszystkie organizacje społeczne z pocztami sztandarowemi oraz całe społeczeństwo do jak najliczniejszego udziału.

AKADEMJA ŻAŁOBNA W STRZEBIELINIE

Staraniem koła gromadzkiego BBWR. odbyła się akademja podczas której p. Szulc wygłosił wspomnienie pośmiertne, poczem zebrani uchwalili następującą rezolucję: Zebrani w dniu 14 maja przedstawiciele wszystkich grup społecznych, jednomyślnie łączą się z całym Narodem Polskim w wielkim smutku i żałobie z powodu zgonu Wskrzesiciela i Budowniczego Odrodzonej Polski śp. Marszałka Józefa Piłsudskiego. Jednocześnie ślubujemy stać wiernie przy idei wszczepionej w nas przez Wodza Narodu i przyrzekamy nadal pracować dla dobra Rzplitej Polskiej w myśl Jego wskazań.

MANIFESTACJA ŻAŁOBNA FEDERACJI P. Z. O. O.

We wtorek odbyła się w sali p. Prusińskiego manifestacja żałobna wszystkich organizacyj sfederowanych w Polskim Związku Obrońców Ojczyzny. Na scenie w powodzi kwiatów portret Naczelnego Wodza spowity krepą. Przed portretem poczty sztandarowe, które w ostatnim hłdzie pochylają się przybierając na znak żałoby krepę. Po odczytaniu orędzia Pana Prezydenta wszyscy zebrani w głębokiem skupieniu oddają hołd cieniom Naczelnego Wodza. Na zakończenie orkiestra Krajowych Zakładów odegrała marsz żałobny.

MANIFESTACJA ŻAŁOBNA W KROKOWEJ

W związku z śmiercią naszego Wodza Duchowego śp. Marszałka Józefa Piłsudskiego odbyła się w dniu 14 bm. w Krokowej żałobna manifestacja która zgromadziła tłumy ludności bez względu na przekonania polityczne, wyznaniowe i narodowościowe. Cała ludność przybyła, by złożyć Hołd Niestrudzonemu Bojownikowi o wolność, — Wskrzesicielowi Odrodzonej Polski i Jego Genjalnemu Duchowi Twórczemu.

Zebrani dali wyraz swoim uczuciom uchwalając następującą rezolucję: „Przejęci do głębi zgonem Marszałka Polski śp. Józefa Piłsudskiego, mieszkańcy gminy Krokowa ślubują iść śladami Jego Twórczego Ducha w boju o lepsze jutro, podobnie jak On ponosić jak największe trudy, by stać się godnymi spadkobiercami Jego Idei i Czynu".

STRAŻ PRZEDNIA W HOŁDZIE DUCHOWEMU WODZOWI

Wieść bolesna wstrząsnęła umysły nasze, umysły młodzieży zgrupowanej pod sztandarem „Straży Przedniej". Dlaczego to, dlaczego? — ciśnie się na gwałt pytanie.

Przed rokiem zaledwie nieubłagana śmierć wyrwała nam naszego wodza Obywatela Adama Skwarczyńskiego, dziś ta sama śmierć zabrała nam Wielkiego Syna Polski, ukochanego Wodza całego Narodu.

Odszedł od nas Ten, któremu zawdzięczamy wolną i niepodległą Polskę.

My strażowcy z nad Bałtyku odczuwamy to bardzo, bo zdajemy sobie sprawę z tego, czem dla Polski jest utrata Wodza. To też ślubujemy sobie, że podwoimy nasze prace, aby tem samem, w myśl wskazań strażowych, dążyć do zasłużenia na wielką spuściznę, którą nam zostawił Nieśmiertelny Marszałek Odrodzonej Polski.

Chojnice pod wrażeniem zgonu Wodza Narodu

Poniedziałkowy tragiczny ranek wstał smutny i ponury. Z ust do ust podawano sobie przygniatającą wiadomość, która lotem błyskawicy rozeszła się po mieście, wieść o stracie Wodza i Ojca Narodu, Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego.

W mieście o wczesnych godzinach rannych, panował niespokojny ruch. Przechodnie rozmawiali półgłosem, nie śmiano się zupełnie. Nawet młodzież szkolna dziwnie przycichła. Tu i ówdzie widziano łzy w oczach, a nawet słyszano głośny szloch. Od samego rana wywieszono sztandary państwowe, spuszczone do połowy masztu i pokryte kirem, w oknach wystawowych ukazywały się portrety śp. Marszałka Polski, przybrane krepą. Na balkonie ratusza wśród zieleni kwiatów i przerażającej swym smutkiem czerni widnieje białe popiersie Tego, za którym dzisiaj cała Polska płacze.

Ciężkiej atmosfery panującej w mieście nie przerywa żaden weselszy dźwięk. Nietylko muzyka w lokalach, ale i prywatne mieszkania wymarły i przycichły.

Na rękach obywateli widnieją czarne przepaski, sztandary organizacyj przybrane są kirem, młodzież szkolna okryła tym symbolem żałoby tarcze i znaki szkolne.

Należy podkreślić, że i domy niemieckie pokryły się sztandarami żałobnemi.

We wtorek o godz. 10,30 staraniem Komitetu Obywatelskiego odbyło się uroczyste nabożeństwo żałobne w kościele farnym, które odprawił ks. proboszcz Kłopocki w asyście dwóch księży. Na nabożeństwie obecni byli wszyscy przedstawiciele władz i urzędów, wojsko, organizacje ze sztandarami, stowarzyszenia, młodzież szkolna i wreszcie tłumy obywatelstwa naszego miasta.

W żałobnem skupieniu wysłuchano modłów kapłana za Tego, który był najlepszym Synem Ojczyzny, poczem odśpiewano z mocą „Boże coś Polskę"— ta pieśń była jakby przysięgą złożoną Wielkiemu Zmarłemu na wypełnienie Jego testamentu.

Po nabożeństwie o godz. 12-tej odbyło się nadzwyczajne posiedzenie Rady Miejskiej m. Chojnic.

W pięknie przystrojonej sali, w tej samej, gdzie tak niedawno postawiono tablicę pamiątkową ku czci Marszałka, zebrała się Rada Miejska in corpore, przedstawiciele władz i urzędów, korpus oficerski, stowarzyszenia z pocztami sztandarowemi i liczna publiczność. Na mównicę wszedł p. burmistrz Hanula, który imieniem Rady Miejskiej i obywatelstwa m. Chojnic wyraził głęboki żal z powodu ciosu który dotknął całą naszą Ojczyznę. Zkolei p. dyr. Gierczyński wygłosił piękne przemówienie, pełne wzruszenia, wspomnienie pośmiertne o Marszałku Polski Odrodzonej.

P. dyr. Gierczyński stwierdził, że Marszałek Piłsudski jest jednym z tych b. nielicznych, którzy dokonali tego, co zamierzyli. Marszałek Piłsudski chciał Polski silnej i widział ją silną przed zgonem. Chciał Polski Mocarstwowej i widział szacunek obcych państw mocarnej Polsce składany. Pragnął silnej armji i widział tę armję sprawną i okrytą zwycięstwami.

Po przemówieniu obecni milczeniem uczcili pamięć Wielkiego Wodza.

Zkolei wszyscy udali się do gmachu Starostwa, gdzie w pięknie udekorowanej sali Wydziału Powiatowego, składano podpisy do księgi żałobnej.

We wtorek Koło L. M. K. odbyło krótkie nadzwyczajne posiedzenie, poświęcone pamięci Marszałka. Tut. Związek Rezerwistów pod przewodnictwem p. kpt. Grodzickiego odbył również zebranie. Uczestnicy zebrania ślubowali stać wiernie na strażnicy idei Pierwszego Marszałka Rzplitej.

Dnia 15 bm. Komisja Porozumiewawcza Organizacyj Kobiecych odbyła nadzwyczajne zebranie, na którem p. dyr. Matysikowa wygłosiła krótkie przemówienie, poświęcone pamięci Marszałka Piłsudskiego.

Chojnice w bólu jednoczą się z całem Pomorzem i Polską, zdając sobie sprawę z ogromu straty, jaką poniósł cały Naród.

Młodzież tczewska szkół średnich w hołdzie cieniom ukochanego Wodza i Nauczyciela swego

Dnia 16 bm. zostało odprawione uroczyste nabożeństwo w kościele św. Krzyża dla młodzieży miejscowych szkół średnich. Po nabożeństwie młodzież gimnazjum Żeńskiego, Męskiego i Szkoły Handlowej oraz Rady Pedagogiczne tych zakładów udały się przed pomnik Wolności na placu przed Starostwem. Do zebranej młodzieży przemówił w gorących słowach Dyrektor Gimnazjum Męskiego dr. Zwierzański, wskazując na rolę i misję, jaką ma młodzież do spełnienia jako bezpośrednie następne ogniwo po obecnem pokoleniu.

Po przemówieniu uczczono pamięć Wodza Narodu dwuminutowem milczeniem. Następnie dr. Zwierzański odczytał orędzie Pana Prezydenta Rzeczypospolitej oraz okólnik p. Ministra W. R. i O. P. do młodzieży. Szkoły złożyły następnie wieniec z żywych kwiatów u stóp pomnika, na którym widnieje spowite w kir popiersie Wodza Narodu. W końcu młodzież złożyła uroczyste ślubowanie tej treści: „My młodzież szkolna, przyszłość i ostoja Narodu Polskiego, którą Wódz Narodu w ostatniem Swem Dziele, Konstytucji z dn. 23 kwietnia br. uczynił współodpowiedzialną za całość i potęgę Najjaśniejszej Rzeczypospolitej oraz za przyszłe jej losy, ślubujemy, że przez nieustanną wytrwałą pracę wcielać będziemy na każdym kroku w czyn realny Twoje Wodzu i Nauczycielu nasz wskazania. Ślubujemy, że świadomi tej współodpowiedzialności w wielkiem Dziele budowania Polski potężnej i mocarstw. spełnimy godnie tę rolę i misję, jaką wkłada na nas odpowiedzialność dziejowa i tradycja Narodu Polskiego, do jakiej przygotowują nas nasi wychowawcy, jaką wyznaczyłeś nam Ty ukochany nasz Nauczycielu i Wychowawco. Tak nam dopomóż Bóg!

Żałobne posiedzenie Rodziny Urzędniczej w Tczewie

Rodzina Urzędnicza w Tczewie odbyła w dniu 15 maja rb. żałobne posiedzenie, na którem uczczono pamięć zmarłego Marszałka Piłsudskiego. Na wstępie zebrania przewodnicząca Rodziny Urzędniczej p. starościna Muchniewska wygłosiła przemówienie w którem podniosła dziejową wielkość postaci Zmarłego, ogrom Jego zasługi położonej dla sprawy całego narodu i utrwalenia bytu odrodzonej Ojczyzny. Następnie przewodnicząca odczytała Orędzie Pana Prezydenta Rzeczypospolitej do narodu, keórego zebrani wysłuchali, stojąc. Rodzina Urzędnicza uchwaliła następnie ufundować wieniec który uroczyście złożony będzie w dniu 16 maja rb. o godzinie 17-tej przy udziale wszystkich członkiń u stóp pomnika śp. Marszałka Piłsudskiego na placu przed Starostwem. Po złożeniu wieńca członkowie Rodziny Urzędniczej udadzą się do Starostwa, gdzie złożą swe podpisy w księdze kondolencyjnej.

Ponadto Rodzina Urzędnicza uchwaliła wyasygnować na Muzeum Narodowe imienia Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego w Toruniu kwotę zł. 100. Suma ta złożona zostanie na specjalny rachunek w Komunalnej Kasie Oszczędności Powiatu Tczewskiego w Tczewie.

Pocztowe Przysposobienie Wojskowe w Tczewie w hołdzie śp. Marszałkowi

Dnia 15 bm. zebrał się na dziedzińcu urzędu pocztowego Tczew 1 Oddział Pocztowego Przysposobienia Wojskowego celem oddania hołdu zmarłemu Wodzowi i Wskrzesicielowi Państwa Polskiego, Pierwszemu Marszałkowi Polski śp. Józefowi Piłsudskiemu. Członkowie Oddziału zebrani w liczbie 70 przybyli w czarnych opaskach a na twarzach ich maluje się smutek i przygnębienie. Po odebraniu raportu ob. prezes Grzegorczyk w krótkich i mocnych słowach pożegnał świetlaną postać Marszałka tak bliską sercu każdego Polaka a tem więcej Przysposobieniu Wojskowemu — bo całe jego życie było poświęceniem dla umiłowanej nadewszystko Ojczyzny. Pada komenda „baczność" i Oddział z zachowaniem 3-minutowego milczenia składa hołd zmarłemu Wodzowi. Następnie odczytano orędzie Pana Prezydenta Rzeczypospolitej do Narodu oraz pismo Zarządu Okręgowego Nr. VIII w Bydgoszczy, wydane z okazji śmierci Pierwszego Obywatela Rzeczypospolitej.

Rada Gminna gmin. Morzeszczyn w hołdzie śp. Marszałkowi Józefowi Piłsudskiemu

W dniu 15 bm. o godz. 15 odbyło się nadzwyczajne zebranie Rady Gminnej zwołane przez wójta p. Kowalskiego dla uczczenia pamięci zmarłego Wychowawcy Narodu Polskiego. Na zebranie przybyło 14 radnych. Po otwarciu zebrania i wstępnem przemówieniu przez wójta, odczytaniu orędzia Pana Prezydenta, zarządził p. wójt 3-minutową ciszę.

Następnie uchwalono jednogłośnie wysłać list kondolencyjny do p. Starosty, który przez wszystkich radnych został podpisany.

Członkowie Rady Gminnej gminy Morzeszczyn na nadzwyczajnem zebraniu w dniu 15 maja br. o godz. 15 łączą się w głębokiem bólu z całą Polską z powodu śmierci Budowniczego Rzeczypospolitej i przyrzekamy p. Staroście nie ustawać w wyścigu pracy, wierni duchem i czynem Jego wskazań, przesyłamy nasze najserdeczniejsze współczucia.

Morzeszczyn, dnia 15 maja 1935 r.

Radni gminy Morzeszczyn:
Kowalski, Brzeski, Fitzermann, Sass, Kamrowski, Bieliński, Hildebrandt, Mazella, Piernicki, Grabowski, Kamiński, Hoppe, Kleina.

Z końcem zebrania uchwalono z budżetu gminy 100 zł na Pomorskie Muzeum Narodowe Imienia Marszałka Józefa Piłsudskiego w Toruniu.

Na wniosek radnego p. Fitzermanna uchwalono wysłać do Tczewa delegację z wieńcem, który zostanie złożony pod Pomnikiem Niepodległości.

Niezależnie od tego osobny telegram uchwalono wysłać na ręce Pana Starosty od Członków Zarządu i Personelu Gminy:

„Członkowie Zarządu i Personelu gminnego gminy Morzeszczyn, wstrząśnięci do głębi nagłym zgonem Wychowawcy Narodu Polskiego przesyłamy na ręce p. Starosty nasze ubolewanie i zapewnienie, że będziemy nadal wiernie służyć ideom, jakie nam pozostawił za życia".

Stolica Biskupia oddaje hołd pośmiertny Wodzowi Narodu

Nad wyraz smutna wiadomość pogrążyła miasto Pelplin w głęboką powszechną żałobę. Osnute kirem chorągwie wywieszone bez wyjątku z każdego domu mówiły o wielkim bólu, które targa każde serce Polaka. Tak bardzo smutno biją dzwony. Czy to naprawdę odszedł od nas Ten, który był nam wszystkim ojcem? Uwierzyć wprost trudno!

Na uroczystem żałobnem posiedzeniu Zarządu i Rady Miejskiej uczczono pamięć Wielkiego Polaka i główną ulicę (Dworcowa) uchwalono nazwać Jego Imieniem.

Dnia 15 bm. w kościele parafjalnym i dnia 16 bm. w Katedrze odbyły się żałobne nabożeństwa za duszę śp. Marszałka Józefa Piłsudskiego. Po nabożeństwie, dnia 15 bm. zebrały się poczty sztandarowe oraz przedstawiciele władz, organizacje i obywatelstwo na placu Marjackim, gdzie burmistrz dr. Chmielecki odczytał orędzie Pana Prezydenta R. P. i następnie zarządził 3-minutowe milczenie. Na twarzach zebranych widać było głęboki żal, a w oczach bezwzględne postanowienie, że służyć będą Polsce w myśl wskazań Wielkiego Wodza Pierwszego Marszałka Polski.

Odwołanie obchodu 5-lecia oddziału Z. S. w Czersku

Z powodu śmierci śp. Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego, uroczystość z okazji 5-cio lecia istnienia Związku Strzeleckiego Oddział Czersk w dniu 26 maja 1935 r. nie odbędzie się.

Zarząd.

Ślubowanie wierności ideałom Budowniczego Polski

UROCZYSTE ZEBRANIE ŻAŁOBNE SYNDYKATU DZIENNIKARZY POLSKICH W GDAŃSKU

Onegdaj, w sali Polskiego Klubu Morskiego w Gdańsku, odbyło się uroczyste zebranie żałobne Syndykatu Dziennikarzy Polskich w Gdańsku, dla uczczenia pamięci Wodza Narodu. Oprócz członków Syndykatu, w zebraniu wzięli udział: radca **Weyers** w zastępstwie Komisarza Generalnego RP. w Gdańsku Ministra K. Papee, referent prasowy Kom. Gen. RP. **p. Nowicki,** oraz liczne grono **publicystów polskich z terenu gdańskiego.**

Na zebraniu żałobnem prezes Syndykatu **red. Bieńkowski** wygłosił przemówienie o Pierwszym Marszałku Polski, które zakończył **złożeniem ślubowania w imieniu członków Syndykatu, wierności ideom Budowniczego Polski.**

Po uczczeniu przez obecnych pamięci Wielkiego Zmarłego kilkuminutowem milczeniem, red. Bieńkowski zakomunikował, iż członkowie Syndykatu, doceniając pragnienie Marszałka mocarstwowego rozwoju Rzplitej na morzu, postanowili opodatkować się na przeciąg trzech miesięcy w wysokości półtora procent swych trzymiesięcznych poborów, na rzecz wydawnictwa Tow. Przyjaciół Nauki i Sztuki w Gdańsku pt. „Monumenta Poloniae Maritima".

Poza tem Syndykat występuje z inicjatywą **nazwania Gimnazjum Polskiego w Gdańsku imieniem Marszałka Józefa Piłsudskiego, oraz ufundowania przez społeczeństwo polskie tablicy pamiątkowej w Gdańsku na domu który był czasowem więzieniem Marszałka podczas Jego przejazdu do więzienia magdeburskiego.**

PRACOWNICY UMYSŁOWI POLSKIEGO ZRZESZENIA PRACY

Grupa (V) Pracowników Umysłowych Polskiego Zrzeszenia Pracy w Gdańsku urządziła w dniu 15 bm. posiedzenie żałobne z powodu zgonu Wielkiego Budowniczego Państwa Polskiego, Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Obecni wysłuchali w skupieniu orędzie p. Prezydenta Rzplitej Polskiej prof. Ignacego Mościckiego, odczytanego przez przewodniczącego p. Kurzyńskiego.

Następnie p. Kurzyński złożył na ręce przedstawiciela Zarządu Głównego Polskiego Zrzeszenia Pracy p, wiceprezesa Wł. Ruszkowskiego **ślubowanie, że polski świat pracy umysłowej w Gdańsku nigdy nie zapomni o zasadach obywatelskich, jakie wszczepił w nas Ten, który odbudował Ojczyznę, że zastosuje się do wskazań Tego, który stworzył Polskę Mocarstwową i że we wszelkich poczynaniach kierować się będzie wytycznemi, jakie pozostawił nam Ten, który Bóg łaskawie raczył obecnie przyjąć do Swojej chwały.**

Pod koniec wyraził p. Kurzyński nadzieję, że duch Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego **zespoli myśli i serca polskie w Gdańsku w jeden wspaniały akord zgody i miłości braterskiej** ku chwale polskiej, ku pożytkowi naszemu i ludzkości.

PRACOWNICY PÓL DRZEWNYCH I TRANSPORTOWCY ZZP.

W ub. środę odbyło się miesięczne zebranie pracowników pól drzewnych i transportowców Zjednoczenia Zawodowego Polskiego. Zebranie zagaił przy licznym udziale członków druh Szulc, udzielając głos prezesowi Związku, posłowi Lendzionowi, który zaznajomił zebranych z zasługami położonemi dla Rzplitej Polskiej i Narodu Polskiego przez śp. Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego. Zorganizowane w ZZP masy robotnicze wstrząśnięte są do głębi serca śmiercią Wodza Narodu.

Pamięć zmarłego Wodza uczcili obecni powstaniem z miejsc i kilkuminutowem milczeniem.

KOŁO PRACY KOBIET WE WRZESZCZU

Koło Pracy Kobiet we Wrzeszczu uczciło pamięć śp. Marszałka Józefa Piłsudskiego, zwołując żałobne zebranie w dniu 15 maja 1935 pod przewodnictwem ob. Tischbeinowej zastępczyni przewodniczącej Koła.

W toku zebrania odczytano telegram kondolencyjny, wysłany przez Główną Radę Pracy Kobiet w Gdańsku do Pani Marszałkowej Piłsudskiej w Warszawie, ślubując postępować dalej w myśl wskazań Wielkiego Zmarłego. W końcu postanowiono w najbliższą niedzielę wspólnie wysłuchać Mszy św. żałobnej za duszę śp. Ukochanego Wodza i przystąpić do Stołu Pańskiego.

Depesze kondolencyjne z Gdańska

JWPani Marszałkowa Piłsudska
Warszawa.

Po stracie Wodza Narodu i serdecznego Przyjaciela Dzieci łączymy się z Dostojną Panią, Jej córeczkami i całym Narodem w ogromnym bólu i żalu.

Macierz Szkolna w Gdańsku.

* * *

Pani Marszałkowa Piłsudska
Warszawa—Belweder.

Łącząc się w powszechnym bólu i żalu po stracie Wodza Narodu, proszę o przyjęcie wyrazów serdecznego współczucia.

Dyrektor i grono nauczycielskie Gimnazjum Polskiego w Gdańsku.

* * *

Prezes Rady Ministrów Walery Sławek
Warszawa.

Byli Ochotnicy Armji Polskiej, obywatele W. M. Gdańska, w najcięższej żałobie podzielają z całym Narodem Polskim żal i smutek z powodu śmierci Pierwszego Marszałka Polski i Wodza naszego Józefa Piłsudskiego.

Zrzeszenie b. Ochotników Armji Polskiej, obywateli W. M. Gdańska.

Jagiellońska Nieszawa ku czci Wodza Narodu

Jagiellońska Nieszawa oniemiała, struchlała wraz z całym narodem z powodu zgonu Wodza Narodu, Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego. W pierwszej chwili dowiedzenia się przez radjo o jego zgonie utworzył się Obywatelski Komitet, zwołany przez burmistrza miasta, z przedstawicieli wszystkich sfer społeczeństwa, który postanowił wziąć manifestacyjny udział żałobny ku czci Wielkiego Zmarłego.

W dniu 15 bm. w prastarej farze jagiellońskiej św. Jadwigi odbyło się wspaniałe nabożeństwo żałobne. Wzięły w nim udział tłumy mieszkańców miasta i ze wsi. Katafalk z trumną, tonący w mroku, ubrany w czerwień, zieleń i w kwiaty, z biustem Marszałka na froncie, otoczyły straże złożone ze strzelców, peowiaków i przysposobienia kolejowego oraz poczty ze sztandarami. W stalach zasiadła Rada Miejska z Zarządem Miasta oraz prezesi organizacyj i stowarzyszeń, dalej dziatwa z przedszkoli, szkoły powszechne, młodzież seminaryjna, organizacje i stowarzyszenia. Wilje i egzekwje odśpiewał oraz płomienne do łez wzruszające kazanie, wraz z odczytaniem Orędzia Prezydenta wypowiedział proboszcz ks. red. Kneblewski, a Mszę św. odprawił ks. pref. Gemel.

Zaraz po tej manifestacji Rada Miejska odbyła nadzwyczajne żałobne posiedzenie. Po odczytaniu uchwały Rady Miejskiej z dnia 25. 4. 1935 r. mianującej Józefa Piłsudskiego, honorowym obywatelem miasta Nieszawy i dożywotnim członkiem Rady Miejskiej uchwaliła depeszę tej treści:

„Rada Miejska miasta Nieszawy na nadzwyczajnem posiedzeniu żałobnem, łączy się w głębokim żalu z całym narodem, po zgonie Twórcy Odrodzonej Rzeczypospolitej, Wodza Narodu i Honorowego Obywatela miasta Nieszawy, nieśmiertelnego w sercach naszych i ślubuje według wskazań Jego przyczynić się do wykuwania potęgi mocarstwowej Polski".

Ponadto Rada Miejska uchwaliła: 1) asygnować zł 100 na kopiec Marszałka w Krakowie, 2) ufundować pamiątkową tablicę i wmurować ją w prastarej świątyni farnej w Nieszawie.

Nieszawa posiada na jednym ze swoich placów marsz. Focha pierwszy w Polsce pomnik Marszałka. Ludność z przejęciem słucha audycji radjowych w swoich domach, w czytelni miejskiej im. Prezydenta Mościckiego. Trzy razy dziennie rozbrzmiewają dzwony kościelne. Na domach zwisają smutnie flagi pokryte krepą. Nastrój żałobny, ale i pełen nadziei, że dzieło Marszałka — Polska niepodległa nie załamie się i pod tym ciosem, ale tem potężnej rozwijać się będzie.

Koło Federacji P. Z. O. O.

Federacja Polskich Związków Obrońców Ojczyzny — Zarząd Powiatowy w Inowrocławiu, wysłała do zarządu okręgu pomorskiego Federacji Polskich Związków Obrońców Ojczyzny w Toruniu następującą depeszę:

Z powodu zgonu Pierwszego Marszałka oraz Budowniczego Rzeczypospolitej jako I. Honorowego Prezesa Federacji Polskich Związków Obrońców Ojczyzny, nieodżałowanej pamięci Józefa Piłsudskiego, przesyłamy wyrazy szczerego i głębokiego żalu.

Zarząd Powiatowy.

Żal kobiet pomorskich

Komisja porozumiewawcza Pomorskich Organizacyj Kobiecych wysłała w środę, 15 maja następujący telegram:

Pani Marszałkowa Aleksandra Piłsudska
Warszawa - Belweder.

Okryte żałobą Organizacje Kobiece na Pomorzu, zrzeszone w Komisji Porozumiewawczej, łączą się z Tobą Dostojna Pani sercem, w Twoim i Polski całej ciężkim bólu.

(Podpisy): Rodzina Urzędnicza, Rodzina Wojskowa, Rodzina Rezerwistów, Rodzina Policyjna, Rodzina Leśnika, Przysposobienie Wojskowe Kobiet do Obrony Kraju, Komisja Okręgowa Pracy Kobiet przy Związku Strzeleckim, Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet, Zrzeszenie Pomorskich Kół Gospodyń Wiejskich, Związek Ziemianek, Związek Pań Domu.

Kondolencje rezerwistów z pow. lipnowskiego

Powiatowy Zarząd Związku Rezerwistów w Lipnie, rozesłał do wszystkich zarządów Kół Z. R. w powiecie lipnowskim następujący

OKÓLNIK NADZWYCZAJNY

Koledzy Rezerwiści!

W dniu 13 maja br. cała Polska okryła się żałobą na wieść o zgonie I. Marszałka Polski ś. p. Józefa Piłsudskiego, a najboleśniejszy cios dotknął naszą armję polską, jak również i nas armję rezerwową, bo utraciliśmy Wielkiego Wodza, który w najcięższych chwilach dla nas Polaków poprowadził cały naród do świetlanej przyszłości i wywalczył Niepodległość Ojczyzny naszej.

To też z pochylonem czołem oddajemy ostatni hołd prochom Wielkiego Wodza Narodu, który całem życiem swojem, pracą, poświęceniem i orężem w ręku imię Polski sławił i drogę do Jej Wolności torował.

W związku z powyższem Zarząd Powiatowy wzywa wszystkich kolegów Rezerwistów, by gremjalnie wzięli udział w zwartym szeregu w nabożeństwie żałobnem za spokój Jego duszy. Pozatem Zarządy Kół urządzają akademję żałobną, w której należy podkreślić życie i czyny jakie położył Wódz Narodu ś. p. Józef Piłsudski nad odbudową Państwa Polskiego.

Niech nie zbraknie w szeregach naszej organizacji ani jednego członka, któryby nie oddał ostatniego hołdu prochom Wielkiego Wodza Narodu.

Powyższy okólnik Zarząd Powiatowy polecił odczytać przed frontem oddziału Z. R.

TELEGRAM KONDOLENCYJNY.

Do Zarządu Głównego
Związku Rezerwistów
Warszawa, ul. Wiejska.

Związek Rezerwistów powiatu lipnowskiego składa wyrazy żalu i nieukojonego bólu z powodu śmierci I. Marszałka Polski ukochanego Wodza i Wielkiego Budowniczego Rzeczypospolitej Polskiej.

Zarząd Powiatowy.

Sprzedawcy czasopism ogłosili bojkot „Gazety Warszawskiej"

(o) **Warszawa** 16. 5. (tel. wł.). Zjednoczenie zawodowe sprzedawców i kolporterów gazet wystosowało do Tow. „Ruch" i Sp. „Czytajcie" pismo z oświadczeniem, że nie będą kolportować „Gazety Warszawskiej". Tow. Księgarń Kolejowych „Ruch" ze swej strony odmówiło kolportażu tego pisma.

Swiecie

— Egzamin wstępny do gimnazjum państwowego. Tegoroczny egzamin wstępny do klasy I (nowego typu) odbędzie się w tutejszem gimnazjum państwowem w poniedziałek, dnia 17 czerwca br. o godz. 8 rano. Zgłoszenia kandydatów przyjmuje sekretarjat codziennie od godziny 12—13 oraz w dniu 17 czerwca rano. Zgłoszenia nastąpić mogą również piśmiennie.

Przedłożyć należy następujące dokumenty: 1) metrykę urodzenia, 2) świadectwo powtórnego szczepienia ospy, 3) świadectwo z ukończonych 6-ciu oddziałów szkoły powszechnej; ostatnie świadectwo przedłożyć należy po otrzymaniu go, najpóźniej jednak dnia 17 czerwca tuż przed egzaminem.

Taksę egzaminacyjną bezzwrotną w kwocie zł 10 wpłacić należy zapomocą blankietu do PKO na konto Dyrekcji Gimnazjum w Świeciu nad Wisłą, nr. 214.213.

Egzamin ten zdawać mogą na tych samych warunkach, co kandydaci z ukończonemi sześcioma lub siedmioma oddziałami szkoły powszechnej, również absolwenci trzeciej i czwartej klasy szkoły wydziałowej, o ile ukończyli lat 12 i nie przekroczyli lat 16-tu.

Egzamin odbywać się będzie z języka polskiego (z uwzględnieniem przy tem historji), matematyki i geografji (z uwzględnieniem przyrody).

Egzamin wstępny do klas wyższych odbywać się będzie w miarę wolnych miejsc w klasach tych dnia 18 czerwca br. o godz. 8 rano.

Przedłożyć należy: 1) świadectwo odejścia z poprzedniej szkoły, 2) metrykę urodzenia, oraz 3) świadectwo powtórnego szczepienia ospy: opłata za egzamin wstępny wynosi również zł 10.

Uczniowie zamiejscowi, którym dojazd koleją sprawiałby za wielkie trudności — znajdą w mieście różne stancje, które potwierdza dyrekcja; mogą także znaleźć pomieszczenie w Konwikcie Biskupim „Gregorianum".

Bohaterskie miasto Verdun swemu Obywatelowi Honorowemu

Paryż, 15. 5. (Pat). Na wieść o śmierci Marszałka Piłsudskiego deputowany miasta Verdun, **Tibeaut** wystosował do ambasady Rzeczypospolitej w Paryżu depeszę następującej treści:

Miasto Verdun wyraża narodowi polskiemu, pogrążonemu w żałobie po śmierci Marszałka Józefa Piłsudskiego, **obywatela honorowego Verdun,** swoje najszczersze kondolencje i przesyła wyrazy serdecznej solidarności. W związku z tem prasa przypomina **wizytę Marszałka Piłsudskiego w Verdun** w dniu 6 lutego 1921 roku. Marszałek jako naczelnik Państwa przybył do Verdun w towarzystwie min. Barthou, marszałka Petain, polskiego min. spraw zagr. Sapiehy i min. spraw wojskowych gen. Sosnkowskiego. Po wysłuchaniu mszy św. w miejscowej katedrze Marszałek Polski udał się do ratusza, gdzie **wręczył zarządowi miasta Verdun krzyż Virtuti Militari.** Następnie Marszałek zwiedził cmentarz wojskowy i forty oraz zabytki miasta, poczem odjechał do Paryża.

W przeddzień Jego wyjazdu z miasta Verdun **rada miejska nadała Marszałkowi Piłsudskiemu obywatelstwo honorowe.**

Polacy w Niemczech w żałobie

Zgon Marszałka Piłsudskiego odbił się głośnem echem wśród ludności polskiej w Niemczech.

Związek Polaków w Niemczech — naczelna organizacja polska w Niemczech — wydał na wieść o śmierci Marszałka do społeczeństwa polskiego w Niemczech orędzie następującej treści:

Wódz Narodu Polskiego nie żyje.

Cały Naród chyli dziś głowy przed Jego trumną.

W poważnem skupieniu żałoby, w głębokiej zadumie nad Życiem — które bez reszty oddane było Polsce — nie wolno pozwolić nam sobie ani na chwilę zwątpienia. Muszą sobie serca nasze — w obliczu dumnej i wspaniałej przeszłości — ślubować, że niepisany testament, wyryty mocarnem istnieniem Narodu Polskiego, trwać będzie zawsze, oparty o wolę wspólną wszystkich na świecie Polaków.

Związek Polaków w Niemczech.

Związek Polaków w Niemczech wysłał depesze kondolencyjne na ręce Marszałka Raczkiewicza, Prezesa Światowego Związku Polaków, oraz Pani Marszałkowej Piłsudskiej. W dniu 14 maja przedstawiciele Związku złożyli kondolencje na specjalnej audjencji u Pana Ambasadora R. P. w Berlinie, min. Józefa Lipskiego. Na Rodłach organizacyjnych nałożone zostały na znak żałoby czarne przepaski. Wszystkie uroczystości i imprezy towarzyskie zostały odwołane. W dniu pogrzebu we wszystkich skupieniach polskich mają się odbyć nabożeństwa żałobne, organizowane wysiłkiem miejscowej ludności.

W Opolu przedstawiciele organizacyj i instytucyj polskich na Śląsku Opolskim udali się na wieść o zgonie Marszałka do Konsulatu Generalnego RP., gdzie złożyli w imieniu ludności polskiej Śląska Opolskiego wyrazy współczucia na ręce p. Konsula Samborskiego.

Min. Laval przybył do Warszawy

Warszawa, 16. 5. (PAT.) **Dziś o godz.** 20,50 przyjechał do Warszawy z Moskwy **min. Laval.** Na dworcu powitali go min. **Beck,** ambasador **Laroche,** amb. sowiecki **Dawtjan** i wojew. **Jaroszewicz.**

Kondolencje monarchów państw skandynawskich

Warszawa, 15. 5. (PAT.) Pod adresem Pana Prezydenta Rzeczypospolitej napływają w dalszym ciągu depesze kondolencyjne. Wpłynęły depesze od króla norweskiego, od królowej holenderskiej i od króla szwedzkiego.

Kondolencje rządu litewskiego

Królewiec, 15. 5. (PAT.) **Konsul li**tewski w Królewcu **p. Budrys złożył** 13 bm. w godz. popołudniowych **na ręce** p. Konsula generalnego Rzplitej Polskiej Marchlewskiego **z polecenia swojego** rządu kondolencje z powodu **śmierci** Marszałka Piłsudskiego.

Fundusz stypendjalny im. Marszałka Piłsudskiego
dla młodzieży polskiej z zagranicy

Warszawa, 15. 5. (PAT.) **Prezydjum** rady naczelnej światowego Związku Polaków z Zagranicy na odbytem **żałobnem** posiedzeniu powzięło **następującą** uchwałę.

W obliczu zgonu **Marszałka Józefa** Piłsudskiego, dla uczczenia Jego **wielkiego** Imienia i zadokumentowania, **że** Józef Piłsudski symbolizował **wielkość** Polski, uchwalił nadać nazwę **funduszowi** stypendjalnemu na kształcenie **w** kraju młodzieży polskiej z zagranicy **„Fundusz stypendjalny Im. Marszałka Józefa Piłsudskiego dla młodzieży polskiej z zagranicy".**

Czy budować most przez Wisłę pod Chełmnem?
Most ten skróciłby poważnie drogę z województw centralnych do Gdyni

„Co pilniejsze, tama czy most?" pod takim nagłówkiem ukazała się w jednym z ostatnich numerów „Dnia Pomorskiego" notatka, krytykująca celowość budowy tamy wzdłuż Wisły pod Rybakami, obok Chełmna, tamy, która ochraniać ma teren niewielki, który, jak słusznie zauważa autor tej notatki, można wykupić za małą część kosztów tamy, której budowa kosztowałaby do miljona złotych.

I słusznie wskazuje tu autor, że o wiele pożyteczniej byłoby zamiast tej tamy przystąpić do budowy mostu przez Wisłę od Chełmna w stronę Świecia.

To też obecnie, w okresie prac inwestycyjnych, należałoby pomyśleć o urzeczywistnieniu tego projektu, mającego ogromne znaczenie nietylko lokalne. Należy bowiem zaznaczyć, że nowy most **odciążyłby bardzo** poważnie szosę bydgoską i **grudziądzką,** którędy to musi się odbywać **cały ruch samochodowy** z centralnych województw **do** Gdyni; przyczem należy pamiętać **o bardzo** ważnym szczególe, mianowicie **o fakcie** **skrócenia** w taki sposób bardzo **poważnie** drogi z centrum Polski do Gdyni. **Most pod** Chełmnem wraz z projektowaną **i budującą** się szosą Laskowice, Osie, Tleń, **Czersk** itd. uproszczą znacznie drogę np. ze stolicy województwa pomorskiego do Gdyni, poprzez polskie Pomorze, z ominięciem terenu W. M. Gdańska, którędy to nasz ruch samochodowy w wielkiej mierze się obecnie odbywa.

Obecny sposób przewozu przez Wisłę pod Chełmnem, nie odpowiada wymogom dzisiejszej turystyki, dzisiejszego ruchu samochodowego; prom, na który trzeba nieraz sporo czasu wyczekiwać często też zawodzi, a podczas silnego wzrostu stanu wody we Wiśle wcale nie kursuje, co przez kilka tygodni w roku ma miejsce.

Przytoczone powyżej względy przemawiają jednak za znaczniejszą celowością budowy mostu pod Chełmnem, mającego ogromne znaczenie tak dla ruchu lokalnego, jak i dla Pomorza i całego kraju, aniżeli za budową tamy, mającej jedynie znaczenie czysto lokalne i ochraniającą od wylewów rzeki niewielkie tereny.

Ponadto przy budowie mostu znalazłoby na dłuższy czas zajęcie dużo bezrobotnych tak z miast: Chełmna i Świecia jak i okolicy na dłuższy okres czasu.

Należy jeszcze dodać, że projektem budowy mostu przez Wisłę pod Chełmnem zajął się żywo starosta świecki p. Krawczyk, gdyż most ten ma niebywałe znaczenie i dla miasta Świecia, położonego po drugiej stronie Wisły, naprzeciw Chełmna, oraz powiatu świeckiego, poprzez który prowadzą szosy w kierunku północnym Państwa, do Gdyni.

Narazie poprzestajemy na podaniu powyższych kilku danych, w przyszłości jednak powrócimy jeszcze do sprawy budowy mostu pod Chełmnem.

Dnia 15 maja 1935 r. o godz. 18.50, zasnął w Bogu, opatrzony Sakramentami św. po długiej chorobie, mój najdroższy mąż, nasz nieodżałowany i troskliwy ojciec, teść i dziadek

śp.

JOZEF BRZOSKOWSKI

ziemianin

przeżywszy lat 72, o czem zawiadamia z prośbą o modlitwę za drogiego Zmarłego w ciężkim smutku pogrążona

Rodzina

Miłobądź, 15. V. 1935 r.

Eksportacja z domu żałoby do kościoła parafjalnego w Miłobądzu odbędzie się w niedzielę dnia 19. bm. o godz. 19-tej. Pogrzeb nazajutrz o godz. 10-tej. Osobnych zawiadomień nie wysyła się.

4551

†

W dniu 15 maja 1935 r. po długich cierpieniach, zmarł nasz były długoletni kierownik P. K. P. Kasy Stacyjnej, Osobowej i Bagażowej Gdynia a ostatnio Kasy Ekspedycyjnej pospiesznej Bydgoszcz

śp.

PAWEŁ KOPECKI

Cześć Jego pamięci!

Koledzy i Pracownicy P. K. P.
Kasy Stacyjnej i Bagażowej Gdynia

Pogrzeb odbędzie się w Gdyni, dnia 18 maja 1935 r. o godz. 10-tej z domu żałoby przy ul. Podjazdowej 2.

4546

Czechosłowacja i Z. S. R. R. zawarły pakt wzajemnej pomocy

Praga, 16. 5. (PAT.) Dziś dokonano w tutejszem ministerstwie spraw zagr podpisania **paktu wzajemnej pomocy między Republiką Czechosłowacką i Związkiem Socjalistycznym Republik Rad.**

Pakt przewiduje wzajemną pomoc **na** wypadek napaści na jednego z kontrahentów ze strony któregoś z państw zgodnie z zasadami, określonemi **w pakcie Ligi Narodów.**

Umowa jest ważna **na 5 lat,** przyczem obowiązuje **jednoroczny termin jej wypowiedzenia.**

Masowa zmiana nazwisk w Finlandji

W 129 rocznicę urodzin wielkiego **patrjoty** i męża stanu Finlandji **Suellmana** w dniu 15 bm. 30.000 osób zmieniło swe **nazwiska** o brzmieniu szwedzkiem, **na fińskie.**

Dzień w Toruniu

piątek 17 maja

Kalendarzyk rzym.-kat.
Piątek: Paschalisa Baylon — Sobota: Wenancjusza

PRZEWIDYWANY PRZEBIEG POGODY w dniu 17 maja

Zachmurzenie zmienne z przelotnemi opadami. Chłodno. Umiarkowane chwilami porywiste wiatry z kierunków zachodnich.

DYŻUR APTEK.

Dziś dyżurują, w śródmieściu: Apteka Radziecka, ulica Szeroka; — na Bydgoskiem Przedmieściu: Apteka św. Anny, ulica Mickiewicza 98 (od godziny 22 do rana); na Mokrem — Apteka pod Łabędziem, ul. Kościuszki (od godz. 22 do rana).

TEATR I KINA.

aż do odwołania nieczynne.

UROCZYSTOŚCI ŻAŁOBNE

— Dziś harcerze toruńscy oddadzą hołd pamięci Marszałka Piłsudskiego. Zbiórka hufców o godz. 18,15 na placu Teatralnym.

Informator dla przyjezdnych w Toruniu

Z miasta

— Nowy rozkład jazdy tramwaju nocnego. W związku ze zmianą rozkładu jazdy Kolei Państwowych, zmieniono rozkład jazdy tramwaju nocnego oraz dziennego na linji 4 (plac Bankowy — Dworzec Przedmieście) w Toruniu. Nowy rozkład jazdy tramwajów został wywieszony na wszystkich przystankach tramwajowych.

— Znowu 7 osób poszło do „kozy". Wczoraj zgłoszono w Toruniu 4 wypadki różnych drobnych kradzieży, z których 1 wykryto i 1 wypadek oszustwa, oraz spisano 1 doniesienie za przekroczenie przepisów policyjno-administracyjnych. W areszcie osadzono 7 osób, w tem 3 za wałęsanie się po torach kolejowych, 2 za kradzież, 1 za nadużycie alkoholu i 1 kobietę lekkich obyczajów.

— Policja pracuje. Poza tem wczoraj zgłoszono w Toruniu 1 wypadek drobnej kradzieży, 1 wypadek oszustwa, oraz spisano 3 doniesienia za przekroczenie przepisów budowlanych i 1 za przekroczenie przepisów meldunkowych.

W areszcie policyjnym osadzono 3 kobiety lekkich obyczajów, 1 kobietę za zaczepianie mężczyzn na ulicy i 1 za nadużycie alkoholu.

— Kradzież dewocjonalij. Od dłuższego czasu nieznani osobnicy okradają szafkę Bractwa Serca Jezus., stojącą u wejścia do kośc. św. Jakóba. Przed kilku dniami z szafki tej skradziono różańce, wizerunki Świętych i książki do nabożeństwa, razem przedmiotów, przedstawiających wartość około 20 zł. Policja jest już na tropie złodziei.

Z URZĘDU STANU CYWILNEGO

Dnia 15 maja zgłoszono:
Związki małżeńskie: urzędnik gospodarczy Franciszek Ponka z Zofją Paczkowska.
Urodzenia: kowal Józef Figielski (córkę) plutonowy Józef Zieliński (syna), mechanik Antoni Małkiewicz (syna) i Jan Szczypiórski (córkę).

Wpisy do Żeńskiej Szkoły Zawodowej

Wpisy do Państwowej Szkoły Zawodowej Żeńskiej Toruń, Strumykowa nr. 4 odbywają się codziennie od godziny 12 do 14 i od godz. 16 do 18. Szkoła przygotowuje kandydatki do zawodów: krawieckiego, bieliźniarsko - koronkarskiego, tkackiego. Oprócz tego szkoła prowadzi 10-cio miesięczny dział gospodarstwa domowego. Bliższych szczegółów udziela dyrekcja szkoły 4543

Łobuzerski wybryk, czy usiłowanie kradzieży?

Wczoraj doniesiono policji, że we wtorek o godz. 22.30 nieznany osobnik rozbił szybę w oknie wystawowem składu Leona Rożena przy ul. Królowej Jadwigi 12-14. Szyba przedstawiała wartość około 100 zł. Nie zdołano stwierdzić, czy szybę stłukł dla „zabawy" jakiś łobuz, czy też wygniótł ją złodziej, który miał zamiar skraść wystawione w oknie towary, lecz został spłoszony.

Delegacja z Torunia na Międzynarodowy Kongres Oszczędnościowy

Wyjazd polskiej delegacji na Światowy Kongres Oszczędnościowy w Paryżu nastąpi z Warszawy w sobotę, 18 bm. o godz. 22,13.

Życzeniem władz rządowych jest, aby delegacja była liczna i poważna, odpowiednio do godności wielkiego Państwa w ustabilizowanych stosunkach wewnętrznych.

Niektórzy delegaci, którzy z racji zajmowanych stanowisk będą musieli być obecni na pogrzebie śp. Marszałka Piłsudskiego, opóźnią swój wyjazd do Paryża, udając się tam bezpośrednio z Krakowa, skąd będą mieli pociąg o godz. 17,35 przez Wrocław, Berlin.

Przyjazd do Paryża — o godz. 21,25.

Z Torunia jako delegaci wyjeżdżają starosta krajowy p. Wincenty Łącki — jako naczelnik i p. Kazimierz Sobolewski — jako dyrektor Pomorskiej Wojewódzkiej Komunalnej Kasy Oszczędności, przyczem pan Starosta jedzie przez Warszawę i Kraków, gdzie będzie na uroczystościach żałobnych.

Walne zebranie Koła Polskiego Zw. Zachodniego w Toruniu

10 maja br. odbyło się Walne Zebranie Koła Polsk. Zw. Zachodniego w Toruniu, w auli gimnazjum męskiego im. Kopernika. Po wysłuchaniu sprawozdania Zarząd Koła uzyskał jednogłośnie absolutorjum, poczem wybrano nowy Zarząd w następ. składzie:

Prezes, p. prof. Babinicz; członkowie Zarządu: p. doktorowa Wierzbicka, p. Nela Kowalska, p. profesor Staniszewski, p. dyrektor Targowski, p. por. marynarki Lubinkowski, p. radca inż. Krzyszkowski. Do Komisji Rewizyjnej weszli: p. dyr. Szprenglewska, p. inż. Gorzkowski, p. Wilmańska. Oprócz koła terytorjalnego powstało w Toruniu w ub. miesiącu koło korporacyjne pracowników Dyrekcji Kolejowej. Podobne koło korporacyjne w dniach najbliższych powstanie na terenie Dyrekcji Lasów Państwowych. Obecnie P. Z. Z. w Toruniu posiada ponad 750 członków.

Bojkot „Gazety Warszawskiej" przez uczciwy ogół mieszkańców Torunia

Votum separatum pani Ruskowej

Właściciele przedsiębiorstw kolportażu gazet w Toruniu pp. Konrad Schmidt (Piekary 22) i Kubiak (Szeroka 43) nadesłali do starosty grodzkiego w Toruniu mgr. Skórewicza następujące pismo:

„Niżej podpisani przedsiębiorcy kolportażu dzienników i czasopism w Toruniu, dając wyraz swemu oburzeniu z racji wysoce niewłaściwego stanowiska, ujawnionego przez dziennik „Gazeta Warszawska" w stosunku do osoby zmarłego Wodza Narodu Marszałka Józefa Piłsudskiego, postanawiają solidarnie bojkotować „Gazetę Warszawską", o czem zawiadamiają niniejszem Pana Starostę".

Do powyższej deklaracji przyłączyli się również kierownicy toruńskich oddziałów „Ilustrowanego Kurjera Codziennego" i „Dziennika Bydgoskiego" pp. red. Ostręga i red. Kobierski, którzy w Toruniu również prowadzą kolportaż gazet.

Do tej decyzji nie przyłączyła się tylko jedna p. Zofja Ruskowa, właścicielka biura kolportażu gazet p. f. „Wszechświat", która wręcz odmówiła złożenia podpisu pod deklarację.

Jak w całej Polsce, tak i w Toruniu „Gazeta Warszawska" skończy zasłużenie swój suchotniczy żywot.

P. Ruskową zaś, która stwierdziła, że solidaryzuje się z poglądami „Gazety Warszawskiej", całe uczciwie myślące społeczeństwo toruńskie dobrze sobie zapamięta.

Szalejący buhaj na ulicach Torunia

Niecodzienny wypadek zdarzył się w środę popołudniu przy ulicy Kościuszki w Toruniu. Z bramy domu nr. 61 wybiegł młody buhaj, który przestraszony ożywionym ruchem ulicznym, pocwałował w kierunku ul. Grudziądzkiej, potrącając po drodze przechodniów.

Przebiegłszy około 50 metrów, rzucił się na jadącą na rowerze 15-letnią Eljaszkę Horzeń z Torunia, stratował ją, a następnie lekko poturbował przechodzącego w pobliżu 15-letniego Józefa Chylareckiego.

Rozszalały byczek byłby prawdopodobnie spowodował na ulicy większe zamieszanie, gdyby go nie byli przytrzymali pracownicy rzeźnika Roberta Hausera, którego był własnością.

Stratowana przez buhaja dziewczyna odniosła tak poważne obrażenia, że przewieziono ją karetką pogotowia do szpitala miejskiego. Chylarecki natomiast mógł o własnych siłach udać się do domu.

I co z nich wyrośnie?...

Oryginalny „sport" uprawiali 15-letni Czesław Belkowski, mieszkający w Toruniu u swej matki przy ul. Kordeckiego 7 i 14-letni Konrad Kwiatkowski, również z Torunia, lecz wychowywany przez babkę (ul. Batorego 7), gdyż rodzice jego nie żyją.

„Sport" uprawiany przez nich polegał na kradzieży mięsa i wyrobów mięsnych u rzeźnika Hipolita Różkowskiego przy ul. Szerokiej. Współzawodnictwo ich polegało na tem, kto więcej ukradnie. Jeden przed drugim starali się zdobyć mistrzostwo.

Sędzią w tych „zawodach" był sam p. Hipolit Różkowski, który każdą dokonaną kradzież skrupulatnie notował na specjalnej karteczce. Dotychczas każdemu z łobuzów zanotował po 13 kradzieży.

Równocześnie rzeźnik starał się chłopców przytrzymać, jednak malcy każdorazowo sprytnie wymykali się z rąk swego „prześladowcy" jednak wkrótce wracali, dla dokonania nowej kradzieży.

Mieli przytem tyle tupetu, że gdy we środę popołudniu spotkali na Szerokiej panią Różkowską, żonę właściciela rzeźnictwa, która im z daleka poproziła palcem, krzyknęli w jej stronę: „Czekaj cho...., my co pokażem, i tak jeszcze do ciebie przyjdziem".

Wyczerpała się wreszcie cierpliwość p. Różkowskiego. We środę kazał kilku starszym chłopakom ująć Belkowskiego i Kwiatkowskiego i zaprowadzić ich do Komisarjatu.

Tak też się stało i obu łobuzów osadzono w środę wieczorem w areszcie policyjnym, skąd zostaną odprowadzeni do więzienia do dyspozycji Sądu Grodzkiego.

Legjoniści i Peowiacy!

Wszyscy członkowie Zw. Legjonistów i Peowiaków, którzy zgłosili swój wyjazd do Krakowa na uroczystości pogrzebowe, mają stawić się dziś, w piątek o godz. 10 na dworcu Toruń — Przedmieście (głównym), skąd nastąpi odjazd specjalnego pociągu.

Msza św. żałobna w kościele Najśw. M. P. w Toruniu

W sobotę, 18 maja tj. w dniu pogrzebu o godzinie 10 rano w kościele Najśw. Marji Panny, ks. prob. dr. Jank odprawi uroczystą cichą mszę świętą żałobną za spokój duszy śp. Marszałka Józefa Piłsudskiego.

We mszy wezmą udział delegacje pułków i organizacyj społecznych. P. Wojewodę Kirtiklisa reprezentować będzie p. wicewojewoda Mieczysław Starzyński.

Harcerze ku czci śp. Marszałka

Zarząd KPH. zawiadamia członków KPH i Gron, że żałobne zebranie z powodu śmierci śp. Marszałka odbędzie się dnia 17 bm. w Świetlicy Harcerskiej gimnazjum żeńskiego przy ul. Wielkie Garbary i prosi o jaknajliczniejsze przybycie. Sekretarka KPH. (—) Buczkowa.

Żałoba w Pocztowem Przysposobieniu Wojskowem

Pocztowe Przysposobienie Wojskowe Oddział Toruń, łącząc się w ogólnym żalu i bólu po stracie zgasłego Wodza Narodu Wskrzesiciela Polski Pierwszego Marszałka Józefa Piłsudskiego — zarządziło zbiórkę wszystkich członków, na której przed odczytaniem przez prezesa Oddziału P. P. W. ob. inż. Kołodziejczyka orędzia Pana Prezydenta — zarządzono 2-minutową ciszę.

Z zebrania emerytów

Hołd pamięci Marszałka

Zebranie miesięczne **Stowarzyszenia Emerytów,** które odbyło się 13 maja, **na początku posiedzenia oddało należny hołd zmarłemu Marszałkowi Piłsudskiemu.** W sprawozdaniu o walnem zebraniu w Warszawie, prezes p. Żelazny podkreślił ruchliwą działalność głównego zarządu i żywy udział zamieszkałych w Warszawie wyższych urzędników emerytowanych w pracy dla dobra ogółu emerytów, co byłoby i w Toruniu bardzo pożądane. W sprawie podatku dochodowego omówiono okólnik Ministerstwa Skarbu dotyczący skumulowanego dochodu, który to okólnik emerytom przynosi znaczne ulgi.

Nabożeństwo żałobne w synagodze

Staraniem Związku Żydów Uczestników Walk o Niepodległość Polski — oddział w Toruniu oraz Żydowskiej Gminy Wyznaniowej w Toruniu, w niedzielę, dnia 19 maja o godzinie 10 przed południem w synagodze przy ul. Szczytnej 12, odprawione zostanie nabożeństwo żałobne za spokój duszy ś. p. Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Posiedzenie żałobne w gminie żydowskiej

Zarząd Żydowskiej Gminy Wyznaniowej w Toruniu zwołał dnia 14 maja specjalne posiedzenie żałobne. Przemówienie, którego wysłuchali zebrani na stojąco, wygłosił prezes Gminy p. Hilary Rozenberg. Zarząd Gminy uchwalił nadto wysłać depesze kondolencyjne do Pani Marszałkowej Piłsudskiej, do Pana Prezydenta Rzeczypospolitej i do Pana Premjera Sławka.

Kolonje letnie Rodziny Wojskowej

Zarząd Naczelny Rodziny Wojskowej zawiadamia, że kolonje letnie w Ciechocinku (55 miejsc) i w Rabce (80 miejsc) trwać będą dwa sezony.

Opłata w każdym sezonie wynosi w Ciechocinku zł 70 bez kosztów podróży, a w Rabce zł 110 zł. — bez kosztów podróży.

Termin składania podań upływa z dniem 20 maja.

Bliższych informacyj udziela sekretarjat toruńskiego koła Rodziny Wojskowej przy ul. Dobrzyńska 3 w poniedziałki i piątki od godz. 17—19 i we wtorki, środy, czwartki i soboty od godz. 11—13. 4536

Po 2 miesiącach znaleziono zwłoki samobójcy

Jak Czytelnicy nasi zapewne sobie przypominają, 17 marca we wczesnych godzinach rannych utonął pod mostem kolejowym w Toruniu robotnik Składnicy Uzbrojenia OK. VIII 26-letni Bronisław Wilczewski z Torunia.

Zdaje się, że Wilczewski popełnił samobójstwo, skoczywszy z mostu do Wisły, ale istnieje również przypuszczenie, że będąc nietrzeźwy, przypadkowo spadł do rzeki. Za ostatniem przypuszczeniem przemawia fakt, że zmarły na krótko przed tragiczną śmiercią wypił dużą ilość alkoholu i wchodząc na most, był nawpół przytomny.

Zwłok Wilczewskiego, mimo usilnych poszukiwań, bezpośrednio po wypadku i przez dłuższy czas nie można było odnaleźć. Dopiero wczoraj prawie po dwóch miesiącach o godz. 11 przedpołudniem znalazł je w Wiśle pod Grudziądzem pewien rybak. Były już w silnym rozkładzie, a identyczność ich można było stwierdzić tylko na podstawie legitymacji pracowniczej, którą znaleziono przy zwłokach w ubraniu.

Przy cierpieniach serca i zwapnieniu naczyń, skłonności do udaru i ataków apoplektycznych naturalna woda gorzka **Franciszka - Józefa** zapewnia łagodne wypróżnienie bez nadwyrężania się.

Kaszubska pieśń zmówiona

Niezwykle ciekawa monografja „Pieśni zmówionej" południowych Kaszub wydana została przez profesora uniwersytetu dr. L. Kamińskiego. Monografja opracowana została na podstawie tekstów z płyt przez dr. Kamińskiego. Stanowi ona oryginalny przyczynek do poznania pieśni kaszubskiej.

Nowe pociągi motorowe

Komunikacja motorowa na szlaku Warszawa—Toruń—Gdynia

Niezależnie od zmian w komunikacji pociągami parowemi, przewidziano w nowym rozkładzie kolejowym stałą komunikację dalekobieżną pociągami motorowemi narazie między: Warszawą a Łodzią Fabryczną 4-ma parami, **Warszawą a Gdynią 2-ma parami**, Warszawą a Krakowem przez Kielce 1-ą parą i Warszawą a Katowicami przez Częstochowę 1-ą parą.

Z wyjątkiem nowej komunikacji motorowej Warszawa Łódź i spowrotem, która została wprowadzona 15 bm. w przyszłości będzie wprowadzona komunikacja motorowa między Warszawą a Gdynią oraz Krakowem a Katowicami. O terminie nastąpi oddzielne ogłoszenie.

Kijem zabiła męża

W Konojadach w powiecie brodnickim popełniono w poniedziałek, 13 bm. straszną zbrodnię, której tłem były niesnaski rodzinne pomiędzy małżeństwem Gorzelanych a ich zięciem Wojciechem Rykwą.

Żona Rykwy Katarzyna przy pomocy swych rodziców zabiła swego męża kilkoma uderzeniami kijem po głowie.

Katarzynę Rykwową i jej rodziców aresztowano.

Stan wody w Wiśle

Poziom wody w Wiśle i jej dorzeczu wynosił w dniu 16 maja o godz. 7 rano:

W Krakowie (—2,80) —2,85; w Nowym Sączu (Dunajec) (1,13) 1,10; w Przemyślu (San) (—1,88) —1,94; w Zawichoście (1,31) 1,29; w Warszawie (1,32) 1,25; w Wyszkowie (Bug) (0,67) 0,63; w Pułtusku (Narew) (1,29) 1,25; w Płocku (1,15) 1,17; **w Toruniu (1,27) 1,25; w Fordonie (1,38) 1,34; w Chełmnie (1,11) 1,07; w Grudziądzu (1,45) 1,40; w Korzeniewie (1,60) 1,53; w Piekle (0,85) 0,78; w Tczewie (0,92) 0,82; w Einlage (2,24) 2,00; w Schiewenhorst (2,38) 2,24.**

W nawiasach podajemy stan wody z poprzedniego dnia.

Temperatura wody wynosiła o godz. 7-mej rano w dniu 15 b. m. 10,1 st. C., a w dniu 16 b. m. 10,1 st. C.

Temperatura powietrza wynosiła 15 b. m. o godz. 7-mej rano 6 st. C., a 16 b. m. o tej samej godzinie 9 st. C.

Kierunek wiatru: zachodni.

Wspaniałe zwycięstwo BBWR

w wyborach do Rady Powiatowej pow. toruńskiego

W ub. poniedziałek odbyły się w Toruniu wybory do rady powiatowej pow. toruńskiego. Wspaniałe zwycięstwo odniósł Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem, gdyż na ogólną ilość 25 mandatów — BBWR. zdobył 21 mandatów, zaś Str. Narodowe 2 mandaty i Str. Ludowe 1 mandat. Ponadto wszedł do rady 1 bezpartyjny.

Bezpośrednio przed zebraniem wyborczem, przewodniczący poszczególnych kolegjów wyborczych wygłosili krótkie przemówienia poświęcone pamięci ś. p. Marszałka Piłsudskiego.

Wybory do Rady Powiatowej

w gminach Chełmża miasto i wieś, Lubianka i Zelgno

W poniedziałek dnia 13 maja br. odbyły się w sali posiedzeń rady miejskiej w ratuszu w Chełmży wybory do Rady Powiatowej połączonych gmin: miejskiej Chełmża i wiejskich Chełmża, Lubianka i Zelgno Komisarzem wyborczym, mianowanym przez Pana Starostę Powiatowego, był p. burmistrz miasta Chełmży Barwicki, który ze swej strony na członków komisji powołał pp. inż. Diffenbacha z Kończewic i Bucholza sen. z Chełmży. Na wstępie p. przewodniczący komisji burm. Barwicki wygłosił przemówienie poświęcone pamięci Największego Polaka, Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego, którego kolegjum wyborcze wysłuchało stojąc w skupieniu. Następnie przez wszystkich wyborców podpisane zostało pismo kondolencyjne do Pana Starosty Powiatowego, poczem przystąpiono do wyborów.

Zgłoszono tylko dwie listy i to B. B. W. R., która otrzymała nr. porządkowy 1 i połączonych stronnictw: Stronnictwa Narodowego, Stronnictwa Ludowego, Narodowej Partji Robotniczej i Polskiej Partji Socjalistycznej z numerem porządkowym 2. Lista nr. 1 w wyniku głosowania otrzymała 49 głosów, lista nr. 2 głosów 30, 1 karta była biała. Uprawnionych do głosowania było 84 wyborców, 4 się nie stawiło, tak że głosowało 80. Wybrani zostali z listy nr. 1 pp. burm. Barwicki z Chełmży, Kamiński z Przeczna, inż. Diffenbach z Kończewic, Grzybowski z Bocienia, Raniszewski z Chełmży i Lubawski z Skąpego. Z listy nr. 2 dr. Strzyżowski z Chełmży, Domachowski z Zelgna i Zachara z Chełmży.

Wzmacniajmy polski stan posiadania na ziemiach zachodnich!

1. Jest do sprzedania na Pomorzu, w mieście powiatowem, w ręce polskie majątek miejski 150-morgowy. Budynki murowane, w bardzo dobrym stanie, ziemia pszenno-żytnia. Około 20 morgów łąk. Cena ca 30.000 zł, wpłaty 18.000 zł, reszta podlega konwersji na 14 lat.

2. W mieście powiatowem — jak wyżej — są do sprzedania następujące nieruchomości: a) Nieruchomość (dom z zabudowaniami gospodarczemi) wraz z ca 2 morg. ziemi. Cena 5.000 zł, wpłaty 2.000 zł, reszta hipoteki. Najodpowiedniejszy objekt dla ogrodnika wzgl. rzemieślnika z każdej branży. b) Nieruchomość (dom z 4 mieszkaniami) z ogrodem. Dla rzemieślnika. Cena 9.000 zł, wpłaty 5.000 zł. Reszta na hipotekę.

3. Na terenie jednego z powiatów pomorskich są do sprzedania w ręce polskie objekty 30—80 morgowe przy wpłatach 6—10.000 zł.

4. W pow. leszczyńskim (woj. poznańskie) jest do sprzedania cegielnia parowa, produkująca rocznie 2.000.000 cegieł. 3 morgi ziemi. Odległość kolei 4 i pół km. Cena objektu — 30.000 zł.

Bliższych informacyj udzieli zainteresowanym — po nadesłaniu znaczka pocztowego na odpowiedź — Dyrekcja Okręgu Poznańskiego Polskiego Związku Zachodniego w Poznaniu, ul. Fredry 7.

Banda opryszków grasuje w pow. chojnickim

Zabili mieszkańca Brus i dokonali czterech napadów rabunkowych

W nocy na 15 bm. trzech zamaskowanych osobników dokonało w celach rabunkowych napadu na mieszkanie Katarzyny Lipińskiej w Brusach — wybudowanie pow. chojnickiego, przyczem użyli broni palnej i **zastrzelili Edwarda Lipińskiego, lat 24 syna napadniętej, który stawił im opór.**

Tej samej nocy nieznani sprawcy włamali się do biura stacji kolejowej Karsin w powiecie chojnickim, gdzie skradli znaczki z kasy.

Poza tem w nocy na 16 bm. podobnego napadu dokonano na mieszkanie rolnika Warsińskiego w Orliku pow. chojnickiego, gdzie po steroryzowaniu domowników zrabowali 50 zł., kilka ubrań i bieliznę. Wobec niestawiania oporu bandyci broni nie użyli.

Istnieje przypuszczenie, że są to ci sami sprawcy, którzy nocy poprzedniej włamali się i obrabowali mieszkanie Szlamy Gelba w Pawłowie pow. chojnickiego. Zarządzono natychmiast. obławę na terenie pow. chojnickiego i sąsiednich powiatów celem ujęcia podejrzanych o dokonanie tych napadów, a znanych już policji z nazwiska sprawców.

Chełmża w subskrypcji Pożyczki Inwestycyjnej

Rezultat subskrypcji Pożyczki Inwestycyjnej w Chełmży przedstawia się nienajgorzej. Ogólna kwota dochodzi 350.000 złotych, z czego przypada na Cukrownię 210 tys. zł, na Radę Nadzorczą, dyrekcję i zarząd Cukrowni 24.900 zł, na urzędników Cukrowni 23.500 zł, urzędników państwowych około 40.000 zł.

Z tego subskrybowano w Komunalnej Kasie Oszczędności miasta Chełmży około 306.000 zł, a w Banku Ludowym około 4000 zł. Pomimo tego tak znacznego wysiłku pewnej części społeczeństwa, znaleźli się i tacy, co mogąc dać nie dali nic albo o wiele za mało w stosunku do tego co dać mogli. To też spodziewamy się, że świat robotniczy uzmysłowi sobie, kto jest właściwym jego przyjacielem, kto szczerze i chętnie pragnie mu przyjść z pomocą, choćby taką pośrednią, przez subskrybowanie tej pożyczki mającej na celu li tylko walkę z bezrobociem i nędzą, a kto mając wielkie i wzniosłe słowa na języku przy każdej sposobności, w rzeczy samej w sercu ukrywa jad cynizmu i brudnego skąpstwa. — Przypomnieć i w pamięci zachować winni wszyscy dobrej woli o wniosku dyr. Porębskiego uchwalonym jednogłośnie na zebraniu 26 kwietnia br., że bojkotować winniśmy towarzysko i materjalnie tych wszystkich, którzy mogąc inaczej, jednak negatywnie się ustosunkowali do subskrypcji pożyczki.

Dwa pożary lasów

Podejrzanego o podpalenie aresztowano

W ostatnich dniach dwukrotnie powstał pożar w lasach państwowych leśnictwa Knieja w pow. tucholskim.

W dniu 5 bm. zauważono pożar zawczasu i ugaszono w zarodku.

W dwa ni później powstał pożar po raz drugi w tem samem leśnictwie. Tym razem spłonęło około 3 ha 15-letniego drzewostanu, wartości około 500 zł.

Jako podejrzanego o podpalenie aresztowano 24-letniego Bronisława Nieźwickiego z Cekcyna w pow. tucholskim.

Zjazd działaczy społecznych w Kartuzach odbędzie się 26 bm.

Z powodu pogrzebu śp. Marszałka Józefa Piłsudskiego organizowany przez Zarząd Okręgu Pomorskiego Polskiego Związku Zachodniego zjazd działaczy społecznych w Kartuzach nie odbędzie się 19 bm. lecz w niedzielę 26 maja w Kartuzach w sali „Dworu Kaszubskiego" o godz. 11 rano.

ALICE DE PAYER

Przekład Karola Forda.

Król Stanisław Leszczyński

13) Powieść historyczna

Hrabina de Mailly, która miała dyżur tego dnia, pochyliła się w głębokim ukłonie, ale królowa dodała:

— Zatrzymuję do służby wieczornej jedynie hrabinę Łazowską.

Rozległ się stuk odsuwanych krzeseł, mimo poleceń królowej, a Marja Leszczyńska wyszła z sali w towarzystwie swojej ulubionej damy dworu.

— Heleno! Ta pani de Mailly nie powinna być przy mnie. Jej konduita nie jest bez zarzutu. Opowiadano mi nawet, że ze szklanicą w ręku bierze udział w biesiadach, odbywających się w małych gabinetach...

— Wasza Królewska Mość wie dobrze, że nie brak na dworze złych języków...

— To prawda — rzekła zacna i pobożna Marja. — Ale dyżury tej osoby są dla mnie przykre. Mówmy zresztą o czem innem. Nie powiedziałaś mi jeszcze o wyniku twojej rozmowy z markizem de Prémoré.

— Pan de Prémoré prosi o audjencję dla panny de Carbonnelles, córki Jadwigi Zabłockiej.

— To rodaczka! — wykrzyknęła Marja Leszczyńska. — Ależ tak, audjencja jest zgóry zapewniona! Czy to już wszystko?

— Nie, o, pani. Pan de Prémoré pragnie, aby, jeśli to możliwe, Wasza Królewska Mość zechciała przyjąć tę dziewczynę na swój dwór, aby ją... obronić.

— Przed kim to?

— Przed jej krewnymi, którzy są przyjaciółmi Augusta Saskiego i którzy pragną zagarnąć jej wielki majątek, aby służył interesom tego króla i ich własnym.

Słysząc nazwisko tego, który zajął miejsce jej ukochanego ojca, króla Stanisława, królowa drgnęła wewnętrznem wzruszeniem.

— Wiesz, że król przystaje na wszystko, co zarządzę na swoim dworze... Weźmę tę dziewczynę, jakkolwiek zwyczaj przyjmowania panien dworskich jest już przestarzały. Gdyby to jednak nastręczało jakieś szczególne trudności, umieszczę pannę de Carbonnelles w dworze książęcej.

Mówiąc to, królowa Marja przywdziewała nocny strój, w czem pomagała jej jedynie hrabina Łazowska, ponieważ Jej Królewska Mość zwolniła na ten wieczór wszystkie pokojowe.

— Kiedy pan de Prémoré będzie mógł przyprowadzić pannę de Carbonnelles Jej Królewskiej Mości?

Królowa zamyśliła się.

— Jeśli ta dziewczyna ma tak potężnych wrogów, nie należy zwracać na nią uwagi, dopóki nie rozgości się na dobre na dworze. Nie przyjmę więc nawet juto pana de Prémoré. Postaraj się jednak dać mu znać, że jego prośba została przyjęta.

— Dobrze.

— I powiedz mu... czy ta mała ma jakichś bliskich krewnych? Czy ktoś może ją wprowadzić?...

— Zdaje się, że ma babkę, która mieszka dość daleko...

— Trzeba, aby tutaj przyjechała, bo wprowadzenie na dwór musi się odbyć w porządku. Nic ukrytego!! W ten sposób jej pozycja będzie o wiele silniejsza.

— Co najmniej tydzień upłynie, zanim hrabina de Carbonnelles będzie mogła zjawić się tutaj, a przytem wielki strój nie będzie...

— Zwalniam ją z wielkiego stroju. Przyjmę babkę i wnuczkę w małych apartamentach za dwa tygodnie.

— A król?...

— Uprzedzę króla i spodziewam się, że otrzymam jego zgodę. Niewiele przecież wymagam od niego, nieprawdaż?

I królowa zmieniła przedmiot rozmowy.

Było już bardzo późno, gdy pani Łazowska mogła wreszcie powrócić do swego apartamentu. Piękna hrabina szła zamyślona. Czy była tak bardzo ciekawa dziewczyny, którą miano jej przyprowadzić? Czy też wzruszona iście romantycznemi okolicznościami, w jakich miała się odbyć ta nocna prezentacja, dokonana przez pięknego kawalera?... W swoim pokoju zastała Kasię Grodziecką, która oczekiwała swojej pani, aby jej pomóc w rozbieraniu się.

— Czy spełniłaś moje zlecenie, Kasiu?

— Tak jest, proszę pani. Oddałam klucz pięknemu szlachcicowi... Ach, jakże był uszczęśliwiony!...

— Zamilcz, szalona! Nie przyjdzie tutaj sam....

— Jaka szkoda! Taki piękny kawaler... A pani też jest taka piękna... i zbyt poważna... na dworze, gdzie wszyscy bawią.

— Cicho bądź, nieszczęsna! — rzekła hrabina surowo, jakkolwiek nic jej nie obchodziły uwagi kobiety, która spokojnie przecież jakby nie istniała.

Kobieta ta zresztą nie przejmowała się strofowaniem pani i nadal z namaszczeniem odpinała, odwiązywała i odsznurowywała.

(Dalszy ciąg nastąpi).

Liczba czynności: 1 K 8/30. 4530

PRZETARG PRZYMUSOWY.

Nieruchomość położona w Ustarbowie i w chwili uczynienia wpisu o przetargu zapisana w księdze gruntowej Ustarbowo karta 1 na imię wdowy Józefy Schwichtenberg, właścicielki młyna w Ustarbowie zostanie w drodze egzekucji dnia 31-go lipca 1935 r. o godz. 10 przed południem wystawioną na przetarg przed niżej oznaczonym Sądem, pokój nr. 8.

Nieruchomość o obszarze 21,16,60 ha, zabudowana. Dochód podatku gruntowego 55,42 talarów, zaś dochód podatku budynkowego 207 mk.

Wzmiankę o przetargu zapisano w księdze gruntowej dnia 1 października 1930 r.

Niniejszem wzywa się wszystkich, których prawa w chwili zapisania wzmianki o przetargu nie były w księdze gruntowej uwidocznione, aby się z niemi zgłosili najpóźniej w dniu przetargu przed wezwaniem do wnoszenia ofert i prawa te uprawdopodobnili, gdyby wierzyciel im przeczył. W razie niezastosowania się do powyższego wezwania, prawa te przy oznaczeniu najniższej oferty nie zostaną wcale uwzględnione, a przy rozdziale ceny kupna dopiero po roszczeniu wierzyciela i innych prawach.

Zaleca się dwa tygodnie przed terminem podać na piśmie albo do protokółu sekretarza sądowego dokładne obliczenie swych roszczeń w kapitale, odsetkach, kosztach wypowiedzenia i kosztach sądowego dochodzenia swych praw, oraz oznaczyć pierwszeństwo, którego się żąda.

Tych, którym służy prawo sprzeciwienia się przetargowi, wzywa się, aby przed udzieleniem przybicia targu postarali się o umorzenie lub zawieszenie postępowania, gdyż inaczej prawo ich odnosić się będzie zamiast do nieruchomości, tylko do uzyskanej ceny kupna.

Wejherowo, dnia 26 kwietnia 1935 r.

Sąd Grodzki.

Km. 224/35. 4550

OBWIESZCZENIE.

Komornik Sądu Grodzkiego w Pucku, I. rewiru, ul. Sobieskiego 1 obwieszcza, że dnia 21 maja 1935 o godz. 10-tej sprzedawać będzie w Pucku w drodze przymusowej licytacji 1 wagę patentową marki „Schember“, której suma oszacowania przyjęta została na kwotę 650,— zł.

Zbiórka kupujących przed magistratem.

Puck, dnia 14 maja 1935 r.

(—) Treter, komornik sądowy.

Spis zapowiedzi Nr. 56. 4547

ZAPOWIEDŹ.

Podaje się do ogólnej wiadomości, że 1) nieżonaty kowal Józef Kur, zamieszkały w Orłowie Morskiem, 2) niezamężna służąca Łucja Radomska, zamieszkała w Sopotach, Beerenstrasse 8 chcą zawrzeć związek małżeński.

Obwieszczenie zapowiedzi nastąpić winno w Orłowie Morskiem i „Gazecie Gdańskiej“.

Wielki Kack, dnia 14 maja 1935 r.

Urzędnik stanu cywilnego.
(—) Niklewicz.

Sygnatura: Km. VII. 1531/34. 4549

OBWIESZCZENIE O LICYTACJI NIERUCHOMOŚCI.

Komornik Sądu Grodzkiego w Bydgoszczy rewiru VII. Stefan Kapuściński, mający kancelarję w Bydgoszczy, ul. Śniadeckich nr. 21 na podstawie art. 676 i 679 k. p. c. podaje do publicznej wiadomości, że dnia 21 czerwca 1935 r. o godz. 10 w Sądzie Grodzkim w Bydgoszczy, pokój 3 odbędzie się sprzedaż w drodze publicznego przetargu należącej do dłużniczki, Firmy „Polonja“ Spółdzielnia Spożywców Sp. z o. o. w Bydgoszczy zast. przez likwidatora Ludwika Stojowskiego, nieruchomości. Nieruchomość miejska, położona w Bydgoszczy przy ul. Zduny nr. 5, składa się z gruntu 810 m. kw., domu mieszkalnego z oficynką, budynku gospodarczego, śpichrza przy ulicy Podolskiej nr. 6 i szopy. Nieruchomość wpisana jest w księdze hipotecznej Sądu Grodzkiego w Bydgoszczy tom 35, karta 1341 i tamże przechowana jest księga.

Nieruchomość oszacowana została na sumę zł. 45.860,—; cena zaś wywołania wynosi 34.395,— zł.

Przystępujący do przetargu obowiązany jest złożyć rękojmię w wysokości 4.586,— zł.

Rękojmię należy złożyć w gotowiźnie albo w takich papierach wartościowych bądź książeczkach wkładkowych instytucyj, w których wolno umieszczać fundusze małoletnich. Papiery wartościowe przyjęte będą w wartości trzech czwartych części ceny giełdowej.

Przy licytacji będą zachowane ustawowe warunki licytacyjne, o ile dodatkowem publicznem obwieszczeniem nie będą podane do wiadomości warunki odmienne.

Prawa osób trzecich nie będą przeszkodą do licytacji i przysądzenia własności na rzecz nabywcy bez zastrzeżeń, jeżeli osoby te przed rozpoczęciem przetargu nie złożą dowodu, że wniosły powództwo o zwolnienie nieruchomości lub jej części od egzekucji i że uzyskały postanowienie właściwego sądu, nakazujące zawieszenie egzekucji.

W ciągu ostatnich dwóch tygodni przed licytacją wolno oglądać nieruchomość w dni powszednie od godziny 8-ej do 18-ej, akta zaś postępowania egzekucyjnego można przeglądać w sądzie grodzkim w Bydgoszczy, Wały Jagiellońskie nr. 2, sala nr. 3.

Bydgoszcz, dnia 15 maja 1935 r.

Komornik Sądu Grodzkiego w Bydgoszczy rewiru VII.

Zlecenie Nr. 135/8 K.

Km. 829/35. 4541

OBWIESZCZENIE O LICYTACJI RUCHOMOŚCI.

Komornik Sądu Grodzkiego w Chełmnie rew. II. Alojzy Bartosiński, mający kancelarję w Chełmnie przy ul. Rynek 3 na podstawie art. 602 k. p. c. podaje do publicznej wiadomości, że w dniach 24 i 25 maja 1935 r. od godz. 9 w Trzebskiem Polu, pow. Chełmno, odbędzie się licytacja następ. ruchomości: 40 szt. koni i źrebców, 88 szt. bydła, 114 szt. nierogacizny (świń), 140 szt. owiec, garnitur młócarni parowej, śrutownik, sieczkarnia, żniwiarki, kosiarka, siewniki do zboża, koniczyny i szt. nawozu, wozy robocze duże i małe, opiełacze, pługi, kultywatory, brony, grabie konne, półszory robocze i wyjazdowe, narzędzia kowalskie ,powozy wyjazdowe i rozmaite inne maszyny i narzędzia rolnicze.

Zbiórka reflektantów w majętn. Trzebskie Pole. Licytacja odbędzie się na pewno z powodu likwidacji.

Chełmno, dnia 14 maja 1935 r.

Komornik: (—) A. Bartosiński.

Do akt Nr. Km. 873, 631, 701, 854/35. 4553

OBWIESZCZENIE.

Komornik Sądu Grodzkiego w Gdyni rew. II-go J. Penk, zamieszkały w Gdyni, ul. Leśna 3 na zasadzie art. 602 k. p. c. ogłasza, że w dniu 18 maja 1935 o godz. 10,30 w Gdyni, ul. Pomorska nr. 49 odbędzie się publiczna licytacja ruchomości, a mianowicie: urządzenia sklepowego składającego się z 3 regałów, 2 bufetów i 2 gablotek.

Następnie o godz. 12-tej przy ul. Portowej nr. 47 b: 1 barak z desek 4×4, pojedyńcze ściany, stanowiący stajnię.

Nast. o godz. 13-tej w Gdyni-Grabówek, ul. Gen. Dreszera 33: 1 wagę stołową, 2 stoły składowe.

Nast. o godz. 14-tej w Gdyni-Grabówku, ul. Lisa-Kuli nr. 6: 7 lamp elektrycznych niklowanych, oszacowanych na łączną sumę 470, zł., które można oglądać w dniu licytacji w miejscu sprzedaży, w czasie wyżej oznaczonym. Licytacja rozpocznie się od pół ceny oszacowania.

Gdynia, dnia 16 maja 1935 r.

Komornik: (—) Józef Penk.

Do akt Nr. IV Km. 2965/34, 3198/34, 585/35. 4554

OBWIESZCZENIE.

Komornik Sądu Grodzkiego w Gdyni rew. IV, zamieszkały w Gdyni, na zasadzie art. 602 k. p. c. ogłasza że w dniu 18 maja 1935 r. o godz. 9,30 w Gdyni przy ul. Władysława IV nr. 23 w mojej kancelarji odbędzie się publiczna licytacja ruchomości, a mianowicie: 1 zegarek kieszonkowy męski złoty (szwajcarski) z łańcuszkiem złotym, wartość 100 zł.,

o godz. 11-ej przy ul. Pomorskiej 44: 5 belek względnie dźwigarów drewn. około 6 mtr. długości 20×30 cm. grubości, wartość 50 zł.,

o godz. 14-tej w Orłowie przed willą „Morskie Oko“: 1 radjoaparat na prąd z głośnikiem, oszacowanych na łączną sumę 100 zł., które można oglądać w dniu licytacji w miejscu sprzedaży, w czasie wyżej oznaczonym.

Gdynia, dnia 15 maja 1935 r.

Komornik. (—) K. Błaszkiewicz.

Ogłoszenie 2-gie.

Zarząd Spółki Akcyjnej „UNIA“ Zjednoczone Fabryki Maszyn dawn. A. Ventzki i Peteres w Grudziądzu, zawiadamia PP. Akcjonarjuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE SPÓŁKI

odbędzie się w środę, dnia 29-go maja 1935 r. o godzinie 9-tej rano w Grudziądzu, w lokalu Zarządu Spółki, z następującym porządkiem obrad:

1. Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej za rok obrachunkowy 1934;
2. Przedłożenie bilansu i rachunku zysków i strat za rok obrachunkowy 1934;
3. Udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej;
4. Uchwała nad pokryciem strat bilansowych;
5. Zmiana § 15-go statutu Spółki. Brzmienie dotychczasowe: „Spółka zobowiązaną jest zwrócić członkom Rady Nadzorczej koszty podróży i wszelkie wydatki związane z posiedzeniami, oraz wypłacić diety ustalone przez Walne Zgromadzenie“, zmienia się jak następuje: „Spółka zobowiązaną jest zwrócić członkom Rady Nadzorczej koszty podróży i wszelkie wydatki związane z posiedzeniami, oraz wypłacić diety ustalone przez Walne Zgromadzenie. Niezależnie od tego pobierają członkowie Komisji Ściślejszej stałe uposażenie po zł. 500,— (złotych pięćset) rocznie, każdy“.

   Zmiana punktu 3-go § 17-go statutu, który w miejsce brzmienia dotychczasowego: „kwitowanie władz Spółki z wykonania przez nie obowiązków oraz przedmioty, o których postawienie na porządku obrad wniosła Rada Nadzorcza lub Zarząd, lub też akcjonarjusz reprezentujący przynajmniej 1/10 kapitału zakładowego, nie później jak na 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia“, winien brzmieć według art. 394 Kodeksu Handlowego z dnia 27. 6. 1934 r., następująco: „kwitowanie władz Spółki z wykonania przez nie obowiązków oraz przedmioty, o których postawienie na porządku obrad wniosła Rada Nadzorcza lub Zarząd, lub też akcjonarjusz reprezentujący przynajmniej 1/10 kapitału zakładowego, o ile zawczasu złoży pisemnie na ręce Zarządu dotyczący wniosek.“
6. Uchwała co do wypłaty dywidendy za r. 1929/30;
7. Uzupełniające wybory do Rady Nadzorczej.

PP. Akcjonarjusze reprezentujący 1/10 część kapitału zakładowego mogą najpóźniej na 14 dni przed Walnem Zgromadzeniem zgłosić dodatkowe sprawy na porządek dzienny.

Odnośnie punktu 5) głosują PP. Akcjonarjusze oddzielnie w grupie akcji imiennych i okazicielskich. Uprawnienie do głosowania na Walnem Zgromadzeniu mają tylko ci PP. Akcjonarjusze, którzy najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia złożą w godzinach urzędowych w Zarządzie Spółki:

a) oryginalne akcje z wykazem numerów, mające brać udział w Walnem Zgromadzeniu,
b) wzamian akcji poświadczenie wydane na dowód złożenia akcji u notarjusza albo krajowej instytucji kredytowej (bankowej). W zaświadczeniu należy wymienić numery i rodzaj akcji i stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.
c) PP. Akcjonarjusze, którzy nie posiadają jeszcze akcji nowej emisji głosują dotychczasowemi złotowemi akcjami w stosunku 2:1 (vide uchwała Walnego Zgromadzenia z 2 maja 1934 r.).

Osobom uprawnionym na mocy powyższych przepisów do głosowania na Walnem Zgromadzeniu, wydaje się karty wstępu z podaniem ilości głosów. 4537

Komitet Budowy Mostu Drogowego przez Wisłę w Toruniu

ogłasza niniejszem

przetarg publiczny

na sprzedaż niżej wymienionego inwentarza:

1. Wciąg na podwoziu ruchomem, nośności do 5 ton z elektrycznym motorem, prądu zmiennego i siły 3,4 K. M. niekompletny.

2. Motor spalinowy fabryki „Bentz'a“ o sile 10/30 K. M. niekompletny.

Inwentarz można oglądać każdego dnia powszedniego od godz. 10 do 12 w magazynie Kierownictwa Budowy Mostu.

Oferty w zalakowanych kopertach muszą być złożone do godz. 11-tej dnia 28 maja br. w kancelarji Kierownictwa Budowy Mostu, ul. Piekary 35.

Otwarcie ofert nastąpi punktualnie o godz. 12 dnia 28 maja br. Komitet zastrzega sobie prawo unieważnienia przetargu.

Toruń, dnia 14 maja 1935 r. 4542

Przewodniczący Komitetu budowy mostu:
(—) Inż. W. Tryliński.

Zlecenie Nr. 299/IX.

OGŁOSZENIA:
wiersz milimetrowy na stronie 7-łamowej . . . 0.20 zł
w tekście na pierwszej stronie . . . 1.00 zł
w tekście na drugiej i trzeciej stronie . . . 0.80 zł
w tekście na dalszych stronach . . . 0.50 zł
Drobne za słowo 15 gr. Pierwsze słowo i wyrazy tłustym drukiem liczymy podwójnie.
Za ogłoszenia sądowe i urzędowe w drobnym składzie 25% drożej.
Dla poszukujących pracy i nekrologi 25% zniżki.
Komunikaty 50 gr za wiersz.
Za ogłoszenia skomplikowane i z zastrzeż. miejsca 20% nadwyżki.
W Gdańsku za wiersz milim. na stronie 7-łamowej . . 15 fen.
„ „ „ „ „ „ 4-łamowej . . 50 fen.
„ „ drobne za słowo 5 fen. — tytułowe . . . 10 fen.

ABONAMENT MIESIĘCZNY WYNOSI:
W ekspedycji miejscowych agencyj . . . 2.50 zł
Z odnoszeniem do domu . . . 2.80 zł
Przez pocztę z odnoszeniem do domu . . . 2.89 zł
Pod opaską . . . 4.50 zł
W Gdańsku przez pocztę . . 2.32 gd; przez gońca . . 2.00 gd
„ „ z odbieraniem w administracji wprost . . . 1.75 gd
Zagranicą . . . 4.00 gd
W razie wypadków spowodowanych siłą wyższą (np. przeszkody w zakładzie, strajki) Administracja nie odpowiada za niedostarczenie pisma.

Redaktor odpowiedzialny:
Witold Mężnicki, Toruń, ul. Mickiewicza 34.

UWAGI:
Ogłoszenia drobne przyjmujemy wyłącznie za gotówkę. Najmniejsze ogłoszenie drobne liczymy za 10 słów. Ogłoszenia drobne przyjmujemy jedynie do 50 słów, powyżej — liczymy według rozmiaru. Zastrzeżeń miejsca dla ogłoszeń drobnych nie przyjmujemy, dla innych tylko wówczas, gdy za takie zastrzeżenie zostanie zapłacona przewidziana w cenniku 20% nadwyżka. Omyłki, które zasadniczo nie zmieniają treści ogłoszenia, nie upoważniają do żądania zwrotu gotówki, ani też nie zobowiązują Administracji do bezpłatnego powtórzenia ogłoszenia. Uzasadnione reklamacje będą uwzględniane o ile zostaną wniesione do dni 8-miu od daty ukazania się ogłoszenia, lub od daty otrzymania rachunku. Przy sądowem ściąganiu należności rabat upada. Za terminowy druk i przepisane miejsce ogłoszenia Administracja nie odpowiada.

Redaktor odpowiedzialny za sprawy W. M. Gdańska: Wilhelm Grimsmann, Gdańsk, Kassubischer Markt 21, I. p. — Redaktor odpowiedzialny na Bydgoszcz: Wacław Górnicki, Bydgoszcz, ul. Marsz. Focha 12. — Redaktor odpowiedzialny na Gdynię: Józef Dobrostański, Gdynia, ul. Kujawska. — Redaktor odpow. na Grudziądz: Wacław Gańcza, Grudziądz, ul. Sienkiewicza 90. — Redaktor odpowiedzialny na Tczew: Lubomski Wacław, Tczew, ul. Kościuszki 1.

Wydawca: Pomorska Spółdzielnia Wydawnicza w Toruniu. Za ogłoszenia odpowiada Administracja. Czcionkami Pomorskiej Drukarni Rolniczej S. A. w Toruniu.